

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE • ŠT. 39. • 20. SEPTEMBRA 1957 • LETO XVI. • CENA 10 DIN

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

Vsem sindikalnim organizacijam

Dragi tovariši!

Predsedstvo Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je na seji 12. septembra t. l. razpravljalo o sodelovanju sindikatov pri pripravah na kongres delavskih svetov Jugoslavije in pri samem kongresu, kakor tudi o nalogah sindikalnih organizacij ter vodstev pri uresničevanju sklepov kongresa.

Predsedstvo z zadovoljstvom ugotavlja, da so sindikalne organizacije in vodstva v velikem prizadevanju opravila svoje naloge v predkongresnem obdobju. Predsedstvo Centralnega sveta daje priznanje sindikalnemu aktivu za to uspešno in požrtvovalno opravljeno delo, ki je velikega pomena tako za nadaljnji razvoj delavskega upravljanja, kakor tudi za dejavnost udeležbo delavskega razreda v našem družbenem življenju.

Sedaj nas čaka obsežno, kompleksno in dolgotrajno delo, da bi sistematično in vztrajno uresničevali sklepe kongresa v vsakodnevni praksi delavskih organov upravljanja. Jasno je, da to ni in ne more biti začasna, oziroma kampanjska naloga, marveč trajna dejavnost, ta pa naj bo načrtna in z dolgoročno perspektivo.

V resoluciji kongresa se jasno ločita dve vrsti sklepov:

a) sklepi, ki se nanašajo na spremembe v gospodarskem sistemu in zahtevajo spremembo ali sprejetje novih predpisov — torej naloge, ki jih ne morejo neposredno rešiti niti delavski sveti niti sindikalne organizacije, čeprav naj bi čimbolj aktivno sodelovali pri njihovi pripravi, razpravah o njih in se trudili, da bi jih čimprej sprejeli;

b) sklepi, katerih uresničenje je prven-

stveno in izključno odvisno od delavskih svetov, zborov proizvajalcev, gospodarskih zborov, združenj podjetij in sindikalnih organizacij. Za uresničevanje teh sklepov pa je treba takoj angažirati vse razpoložljive sile. Odkrivanje notranjih rezerv in možnosti, odpravljanje pomanjkljivosti v dosedanjem delu, izpolnjevanje metod dela delavskih organov upravljanja, znižanje proizvodnih stroškov, izboljšanje organizacije dela, racionalna uporaba materialnih in denarnih sredstev, prenašanje in sprejemanje najboljših izkušenj delavskih svetov, razvijanje demokratizma delavskih svetov, izboljšanje delovnih pogojev in podvzemanje raznih ukrepov za izboljšanje življenjske ravni — vse to so naloge, ki se lahko in morajo izvršiti brez odlašanja.

Predsedstvo Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije prikaže od vseh sindikalnih organizacij in vodstev, da bodo dosegli pri uresničevanju sklepov kongresa še večje uspehe od tistih, ko so pripravljali kongres. Predsedstvo posebej poziva vse podružnice v podjetjih kakor tudi občinske in okrajne sindikalne svete, da nadaljujejo z najširšim populariziranjem dela kongresa in njegovih sklepov, da sestavijo načrt, kako bi sistematično uresničili kongresne sklepe, organom upravljanja, ljudskim odborom, zborom in družbenim organizacijam pa naj dajejo predloge ter pobude in naj jih spodbujajo k uresničevanju vseh smernic in zahtev kongresa delavskih svetov.

S tovariškim pozdravom

Predsednik
Centralnega sveta ZSJ
Djuro Salaj, l. r.

OB ZAKLJUČKU OBISKA POLJSKE PARTIJSKE IN VLADNE DELEGACIJE

Na svidenje, tovariši!

Poljsko-jugoslovanska deklaracija izraža najgloblje težnje poljskega naroda in jugoslovanskih narodov

V ponedeljek, 16. septembra, so se v Beogradu končali poljsko-jugoslovanski razgovori. Ob njihovem zaključku sta tovariša Tito in Gomulka podpisala skupno deklaracijo Zveze komunistov Jugoslavije in Poljske združene delavske partije ter jugoslovanske in poljske vlade. Po podpisu deklaracije, ki odpira nove možnosti za še širši in še bolj vsestranski razvoj poljsko-jugoslovanskih odnosov in odnosov med socialističnimi gibanji ter državami, za krepitev svetovnega miru, sta Wladislaw Gomulka in predsednik Tito dala predstavnikom poljskega in jugoslovanskega tiska naslednji izjavi:

Tovariš Gomulka: »Deklaracija, ki smo jo podpisali, je izraz obnove naših starih bratskih, proletarskih odnosov. Predvsem sodimo, da bo prihod naše delegacije v Jugoslavijo koristil tako poljskemu kakor jugoslovanskim narodom, da bo okreplil socialistične dežele, pozicije socializma na svetu in prispeval h krepitvi težnje za pomiritev med narodi. Do viška bomo razvijali medsebojne odnose, tako državne kakor partijske. To bo zelo koristno za narode naših dežel in za splošne pozicije socializma ter mednarodnega delavskega gibanja...«

Tovariš Tito: »Docela se strinjam s tistim, kar je dejal tovariš Gomulka. Zelo bi pripomniti, da smo popolnoma zadovoljni z vzdušjem in načinom, kako so bila obravnavana vprašanja, o katerih je bilo govora... Moram reči tudi to, da deklaracija kaže, da so bila popolnoma napačna pričakovanja z raznih strani, da bo prihod poljske delegacije pomenil ustanovitev frakcije v socialističnem svetu. Nasprotno, mi sodimo, da smo dolžni storiti vse, da bi bilo sodelovanje med socialističnimi deželami čim konstruktivnejše, hkrati pa stojimo na stališču, da aktivna koeksistenca med državami in narodi z različno družbeno ureditvijo koristi nadaljnemu razvoju socializma in prispeva k miru na svetu...«

V ponedeljek popoldne je poljska partijska in vladna delegacija odpotovala v domovino. Ob odhodu iz Jugoslavije se je tovariš Gomulka še enkrat zahvalil za prisrčni sprejem in med drugim dejal:

»Dragi tovariši in prijatelji, v hipu, ko odhajamo, sporočamo vam in vsem jugoslovanskim narodom prisrčno zahvalo za topli, nepozabni sprejem, ki ste nam ga priredili. Trenutki, ki smo jih preživeli z vami, so se za vedno vtisnili v spomin in segli globoko v naša srca. Sprejmite naša zagotovila, da bomo utrjevali in razvijali naše prijateljstvo na vseh področjih v imenu krepitve in napredka naših narodov, v imenu zmage socializma in miru. Na svidenje, tovariši, na svidenje, tovariš Tito, v Varšavi!«

Na sliki: Tovariša Gomulka in Cyrankiewicz na obisku v Litostroju.

SEJA PREDSEDSTVA CENTRALNEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

DOLŽNOST SINDIKATOV JE da aktivno sodelujejo v pripravah na volitve

V Beogradu je bila 12. septembra seja predsedstva Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije. Na dnevnem redu je bila razprava o pripombah na osnutke zakona o organizaciji in finansiranju službe za vprašanja delovne sile, zakona o inspekciji dela in zakona o higiensko tehnični zaščiti dela. Predsedstvo je sklenilo poslati opazovalce na IV. kongres Svetovne sindikalne federacije, ki bo od 4. do 15. oktobra v Leipzigu. Na seji so sprejeli priporočila za uresničevanje sklepov kongresa delavskih svetov.

Skupna komisija Zvezne ljudske skupščine in Zveznega izvršnega sveta je pred nedavnim sprejela osnutke zakonov o inspekciji dela, higiensko tehnični zaščiti dela in o organizaciji in finansiranju službe za vprašanja delovne sile. Odbor za socialno politiko in sekretariat za delo Zveznega izvršnega sveta so povabili sindikate, naj povedo svoje pripombe na te osnutke. Republiški sveti in centralni odbori so poslali svoje pripombe Centralnemu svetu, o katerih so odločili na tej seji predsedstva.

Predsedstvo je sprejelo pripombo na osnutke zakona o organizaciji in finansiranju službe za vprašanja delovne sile, da ne bi kazalo obremenjevati gospodarskih organizacij s po-

sebnim prispevkom za nezaposlene. Skrb za nezaposlene je stvar vse naše družbene skupnosti. Razen tega bi odreditev takega posebnega prispevka povečala lastno ceno podjetja. Po mnenju predsedstva naj bi bil ta prispevek obsežen v prispevku za socialno zavarovanje, vendar naj bo točno določeno, kolikšen del prispevka za socialno zavarovanje naj gre v te namene.

Postavljeno je bilo vprašanje, ali naj se služba za posredovanje dela omeji zgolj na samo posredovanje ali naj zajame še ostala vprašanja delovne sile, kot je na primer ustanavljanje delavnic itd. Predsedstvo se je odločilo za drugo, to je, za to, da je treba službo za vprašanja delovne sile sma-

trati širše in naj se za to postavljene organi bavijo tudi s prekvalifikacijami, odpravljanjem raznih delavskih itd.

Predsedstvo se je odločilo tudi za stališče, naj bo služba posredovanja dela družbena ter naj bodo zato v upravne organe te službe delegirani razen predstavnikov ljudskih odborov tudi predstavniki zainteresiranih družbenih organizacij. Ti predstavniki bodo za svoje delo odgovorni svoji organizaciji, prevzemajo pa nase tudi kolektivno odgovornost tega družbenega organa do skupnosti.

V razpravi o osnutku zakona o inspekciji dela so se izkristalizirala tri načela:

— inspekcijo dela je treba tesneje povezati s podjetjem in jo v podjetjih legalizirati;

— ustanoviti je treba zvezni inšpektorat dela;

— podrobneje je treba odrediti odnos inspekcije dela do delavskih organov upravljanja.

Predsedstvo meni, da bi morali sprejeti pravilnike o HTZ sami organi upravljanja, pri njihovem sestavljanju pa naj bi sodelovala združenja, sindi-

kati in organi inšpekcije dela.

Precej obširna je bila razprava o osnutku zakona o higiensko tehnični zaščiti, zlasti o tem, kdo postavlja načela, kaj je treba zaščititi. Posebno vprašanje so materialna sredstva. Doslej se namreč dogaja, da inspekcija dela podpiše, da je treba to in to urediti, finančna inspekcija pa tega ne prizna in prevzema izdatke na plačni sklad. Zato kaže to vprašanje z zakonom posebej precizirati. Posebej pa je treba določiti tudi, da so inšpektorati dela pooblaščen odrediti, katera podjetja morajo imeti pravilnik o HTZ. Razen tega menijo, da bi moralo biti v zakonu predvideno tudi, kateri organ je pristojen za odredjanje kakovosti in praktične uporabe zaščitnih sredstev.

Predsedstvo se je odločilo, da ne bo izdalo posebnega proglasa pred volitvami občinskih ljudskih odborov, ker je tak proglas že izdala Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije. Sindikalna vodstva in člani po poziva, da se v polni meri vključijo v predvolilno kampanjo ter da se v čimvečjem številu udeležijo zborov volivcev ter predvolilnih zborovanj.

Ker je predsedstvo ugotovilo, da so sindikalne organizacije dokaj malo napravile za uresničevanje sklepov in priporočil kongresa delavskih svetov Jugoslavije ter da so se doslej omejile zgolj na seznanjanje svojih članov s potekom kongresa, se je odločilo, da bo poslalo poseben poziv vsem sindikalnim organizacijam in vodstvom. Pismo objavljamo na prvi strani.

Del seje so posvetili tudi informaciji o problemih plačnega sistema. Predsedstvo je bilo obveščeno, da pripravljajo Zvezni izvršni svet osnutke zakona o delitvi narodnega dohodka, s čimer bo gospodarskim organizacijam omogočeno, da bodo lahko za daljše razdobje planirale svoje poslovanje, tako da bo delitev narodnega dohodka stalnega. Osnutek zakona bo dan v javno razpravo.

Predsedstvo je sprejelo vabilo sovjetskih sindikatov, naj pošlje 25 predstavnikov na proslavo 40-letnice Oktobrske revolucije v Moskvo. Sklenili so, da bodo poslali 22 delavcev in 3 predstavnike Centralnega sveta.

KONGRES MLADOSTI

»Gradimo in izpopolnjujemo Ljudsko mladino kot šolo socializma. Srečni smo, da živimo v deželi in času, ko delovni ljudje uresničujemo pod Titom vodstvom družbo, v kateri ljudje kot resnični lastniki skupnih bogastev svobodno uravnavajo svoje lastno življenje k vse večjemu blagostanju in sreči. V tem času in v tej deželi je mladim ljudem dana prostost, da za uresničevanje najlepših idealov človeštva sprostijo vse svoje fizične, umske in moralne sile pred katerimi je in bo padalo vse, kar se postavlja na predku po robu!«

To so bile zaključne besede poročila »Za aktivnejšo družbeno vlogo mladine« na VI. kongresu Ljudske mladine Slovenije, ki je bil 12. in 14. septembra v Celju. To je bil v resnici kongres mladosti, poln ognjevitosti, poln mladinskega razpoloženja, kaj zna in zmora, da je vsakdar bila v prvih vrstah borbe za napredek, za zaveda svojih dolžnosti in pravic. Izrazila je svojo neomajano pripravljenost trdno vztrajati in dejavno ter odločilno delovati na vseh področjih.

Kongresa so se udeležili mnogi javni in politični delavci, govoril je tudi tovariš Miha Marinko, ki je poudaril, da je naša mladina vedno, in tako tudi v zadnjem razdobju, pokazala, kaj zna in zmora, da je vsakdar bila v prvih vrstah borbe za napredek, za zaveda svojih dolžnosti in pravic. Izrazila je svojo neomajano pripravljenost trdno vztrajati in dejavno ter odločilno delovati na vseh področjih.

Tudi v naše delavske sindikate, katerih podružnice so pred svojimi občinskimi zbori, in tudi v vse družbene in društvene organizacije, pritegnimo mlade ljudi. S tem ne bomo zagotovili samo mladostnega poleta temveč tudi usposabljalni mladi rod za uspešno uravnavanje naše socialistične stvarnosti.

V našem vsakodnevnem življenju naletimo kaj pogosto na mišljenja, da se brez zvez, posredovanj in poznanstev ne da ničesar napraviti. Ljudje kaj pogosto radi obidejo redno pot, da bi svoje opravilo uredili, potem »zveze«. Privilekijem delu »poslove«, ki ga opravljajo na tak način, ne gre za kakšno nedovoljeno stvar. Nasprotno, gre za zakonite pravice naših državljanov. Toda samo uresničevanje svojih pravic na tak način spominja na protekcionizmo in je tuje našim družbenim odnosom.

Nedvomno, da so vzroki, ki ustvarjajo pogoje za take pojave, S premočnimi strani je slati pritožbe nad odnosom uslužbenecv ustanov in institucij, ki imajo opravka s strankami, zaradi nepotrebnega zavlačevanja pretranege administriranja, pošiljanja iz urada v urad, neprijaznosti itd. Se vedno se dogaja, da nekateri iz kupov papirja ne vidijo človeka. Vse to vpliva na oblikovanje mišljenja, da je težko biti »stranka« in na zaključek: na vsak način se je treba ogniti

biti »stranka«. To je privedlo še do enega, netočnega zaključka, da se mnoge stvari brez »zveze« ne dajo urediti.

Ceprave je res, da obstajajo navedene slabosti, je občino tudi, da v večini ustanovah, o katerih govorimo, obstoje organi družbenega upravljanja. Ti organi bi lahko mnogo storili za boljše poslovanje teh ustanov in boljše odnos do ljudi. Mnogo bi se dalo doseči s predlaganjem dobrih predlogov, z javno kritiko in z razvijanjem drugih demokratičnih pravic, ki jih naši državljanji imajo. Uspehi gotovo ne bi izostali. Na ta način bi pripomogli k odpravi pojavov, ki vzbujajo slabo kril, medtem ko se preko »zvez« dosežanje slabosti samo obidejo.

Seveda bi bili v zmoti, če bi mislili, da obstajajo samo primeri uresničevanja svojih pravic mimo rednih poti. Kaj dokaj pogosti so tudi primeri, da skušajo nekateri poznanstva in zveze izkoristiti v svojo osebeno korist. To seveda privede, povsem razumljivo, do nezakonitosti. Tako je na primer neki bančni uslužbenec v oddelku

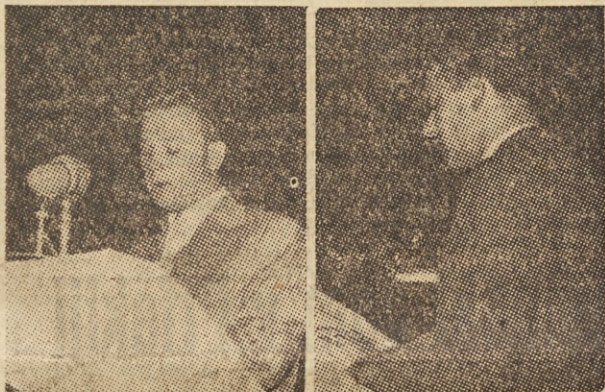
potrošniških kreditov delal raznim ljudem »usluge«, da so brez posebnega čakanja prišli do kreditov. Za te »usluge« je pridelal uslužbenec prejemati razne ugodnosti v trgovskih podjetjih, dobil je klimatsko zdravljenje za vso družino, razno blago po nižjih cenah itd. itd.

Takih pojavov je daleč manj kot prvih. To je tudi razumljivo, ker predstavljajo kršenje zakonitosti. Vendar kolikor jih je, upravičeno izjavljamo nezadovoljstvo še posebno zato, ker kaj redkoma prodro v javnost in se kaj blago kaznujejo. Temu smo krivi tudi sami. Le malo kdaj o teh pehavih javno razpravljamo na sindikalnih sestankih in na sestankih drugih družbenih in društvenih organizacij. To svojo pasivnost opravičujemo s pomanjkljivimi podatki in dokazi, pa česar pa se največkrat skrivamo »linija nezamere«. Kajti o vsakem določenem primeru je mnogo govora — toda za vokal ali v razgovorih po sestanku. Z drugo besedo, malomeščanska miselnost v dokajšnji meri zavira boj proti te vrste nesocialističnim pojavom.

Povsem jasno je, da se ti pojavi ne morejo odstraniti z nekimi kratkotrajno kampanjo. Sindikalne in druge organizacije bi se morale nenehno boriati proti tem škodljivim pojavom. Hkrati naj bi organi družbenega upravljanja, zlasti v ustanovah in institucijah, s katerimi imajo delovni ljudje vsakodnevno opravka posvečali mnogo več pozornosti izboljšavi in poenostavitvi dela.

Ni dvoma, da zavisi od nas samih in vsakega posameznika, od našega dopuščanja ali nedopuščanja teh in podobnih, z ničemer opravičljivih, nezdruživih pojavov, koliko bomo odstranili napačno pojmovanje nekaterih, da je preko »zvez« možno priti do z zakonom priznanih pravic. Ničesar ne bi smeli biti ravnodušni proti nečemu, kar ni in ne more biti v skladu s koristmi našega delovnega človeka. (Po »Radu« št. 18/57)

Zveze

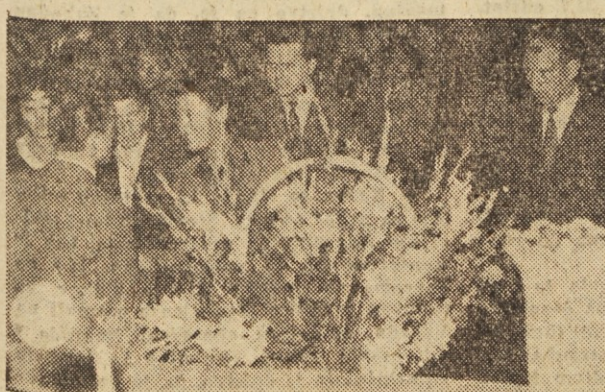
Kongres je odprl dosedanj predsednik LMS tov. Mirtič Franček (na desni), poročilo je podal tov. Kropušek Tone (na levi), ki je bil na kongresu izvoljen za novega predsednika LM Slovenije.

Kongresa so se udeležili tudi tovariši Miha Marinko, Vida Tomšič, Boris Zihel, Ada Krivic in mnogi drugi vidni politični in javni delavci. Na sliki tov. Miha Marinko in Boris Zihel v razgovoru z mladimi delegati.

Kolikšno ljubezen uživa Ljudska mladina Slovenije so pokazale tudi številne delegacije, ki so pozdravile kongres. Na sliki pritrjen prizor, ko celjski pionirji pozdravljajo mlade delegate in jim žele plodnega dela.

Tudi iz ostalih krajev domovine so prispeli iz delovnih kolektivov mladinske delegacije, da pozdravijo svoj kongres, da mu prisostvujejo in sodelujejo pri sprejemanju napotil za svoje bodoče delo.

GLAVNO BESEDO IMA

»Pusti ga pri miru! Naš sindikat je copata. Njegova beseda nič ne zaleže. V našem podjetju je tako, da ima direktor vedno in za vsako reč zadnje besedo...«

Takole tannanje sem slišal neki dan na nekem posvetovanju sindikalnih odbornikov. Ta tovariš je že povedal, da mora sindikat, če hoče sklicati sestanek, vprašati direktorja, če ga sme sklicati in podobne stvari, da sindikat nima prav nikakršnega vpliva v podjetju in da ne uživa podpore niti pri višjih sindikalnih vodstvih.

Nemara je še kod tako in bi še kje našli odbornika ali »navadnega« sindikalnega člana, ki prav tako misli. Zato ne bo napak, če se o tem malo več pomenimo, zlasti zdaj, ko se pripravljamo na občne zbornice sindikalnih vodstev.

Najprej se vprašamo, zakaj pa je pri njih tako? Spomnimo se tistega lepega narodnega reka, da naj vsak pomete najprej pred svojim pragom, če hočemo priti resnici do dna. Lahko se je namreč skopati nad direktorja in njemu napraviti vso krivdo. To je najlažje, treba pa je biti tudi vsaj toliko hraber in pogumen ter preretati tudi svoje delo, če ne leži morda tudi na nas kos krivde. Čim namreč pravimo, da sindikat v kolektivu nima nič vpliva, pomeni, da nima nobene veljave. — In, če je nima, je to predvsem naša stvar, potrkajmo se na prsi in recimo: da, tega smo si sami krivi. Sindikat, ki o njem ni drugega glasu kot takrat, kadar pobira članarino, kajpak ne more imeti kdove kakšnega vpliva v podjetju, niti si samo s tem ne pridobi kako velikega slovesa. Člani vsekakor nekaj pričakujemo od svojega sindikata, sicer se res vsak upravičeno vpraša, le čemu neki plačujem članarino.

Jasno je torej: treba je nekaj napraviti. Toda kaj — to je vprašanje, na katero si marsikateri odbornik ne ve odgovora. Če družbeno ni kdove kako široko razgledan, bo najprej prišel razmišljati o prireditvah, čuti, da bi moral prirediti včasih kakšen sestanek, kakšno tekmovanje, organizirati kakšen izlet ter pomagati članom, če se obrnejo nanj za posredovanje pri urejanju delovnega razmerja in podobno. To je že nekaj, vendar še ni vse, da bi sindikat postal sila, ki bi v podjetju nekaj pomenila. Za to je treba nekaj več.

Dostikrat smo že zapisali in iz skoraj slehernega našega članka veje misel, da bi moral sindikat imeti do skoraj vsakega vprašanja, na katerega naleti kolektiv bodi pri gospodarjenju bodi v življenju sploh, svoje stališče. To pa pomeni, da bi moral sindikalni odborniki posamezna vprašanja podrobno proučevati, jih analizirati, kakor temu pravimo in potem se odločiti za določeno stališče ter ga nato tudi zagovarjati bodi v delavskem svetu, bodi v zboru proizvajalcev ali katerem koli družbenem organu, ki odloča o stvareh, ki teže delovni kolektiv.

Napak bi mislili, če bi pričakovali, da se bo sindikat s takim svojim delom nenkrat uveljavil, da bo že takoj narasel njegov ugled. To gre počasi: toda če se bo pogosto izkazalo, da je imel sindikat najbolj prav, če bodo delavci občutili, da sindikat prodira s svojimi stališči, potem bo ugled sindikalnih odbornikov porasel in tudi v delavskem svetu, upravnem odboru in v drugih organih družbenega upravljanja kakor tudi v upravnem vodstvu podjetja bo imel več besede. To pa ne zato, ker je sindikat nekaj rekel, marveč zato, ker je rešitev, ki jo sindikat predlaga, boljša, ker je opozorilo sindikata prišlo pravi čas, ker je sindikat pokazal na problem, za katerega se doslej ni nihče resno zanimal itd. Potlej bo sindikat sila, na katero bo moral vsak računati in mimo katere ne bo moč. In končno tak sindikat ne bo več »copata«.

Zdaj pa se vrnilo spet k direktorju! So ljudje, ki mislijo, da je dober sindikalni odbornik le takrat, kadar je v »opoziciji« proti direktorju, nekateri celo menijo, da je to sploh poslanstvo sindikata pri nas, da je vedno v »opoziciji« — po stari navadi pač, ker je bil to sindikat v starih časih iz ranjke Jugoslavije. Se zdalec ne gre za opozicijo! Če je direktorjev predlog pameten, ga bo sindikat seveda na vso moč podprl in se trudil, da se uresniči, ne glede na to, kdo je kaj predlagal. Seveda pa se bo uprli vsaki samovolji, omalovaževanju delavskih organov upravljanja in podobnim birokratskim pojavom. Razume pa se, da to ni lahko, posebno če je direktor zaverovan sam vase in misli, da je prav le, kar on ukrene, ter če je navajen le »komandirati«. Pameten direktor se bo trudil, da bo užival podporo vseh družbenih organov in organizacij v kolektivu, jim pomagal, da se postavijo na lastne noge in da ne bo moral biti on vedno tisti, ki nekaj predlaga. Saj je to ne njemu samemu v pomoč pri njegovem odgovornem delu. Izkušen direktor bo znal celo svoje zamisli tako prikazati kot da so predlog sindikata ali delavskega sveta, saj bodo tako odborniki sindikalne podružnice kot člani delavskega sveta sami kmalu začutili, da njihova beseda nekaj velja in da je delavski svet ali sindikat itd. v podjetju čistan ter spoštovan.

Se vam mar ne zdi tako?

Vlado

BRZJOJAVKE

● Predsednik Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije tovariš Djuro Salaj je preteklo nedeljo odpotoval na desetdnevni obisk v Italijo. Predsednik Salaj je gost Generalne konfederacije dela Italije, katere predsednik Giuseppe di Vittorio je pred nedavnim preživel svoj dopust v Jugoslaviji.

● Naše uredništvo je te dni obiskala urednica znanje-politične rubrike glasila sovjetskih sindikatov »Trude, Lidija Bakašova. Obiskala je Litostroj, tovarno Saturnus, Muzej narodnoosvobodilne borbe in si ogledala Ljubljano. Predvsem se je zanimala za naše izkušnje v izgradnji socializma, za sistem dela delavskih svetov in naših sindikalnih organizacij.

● Pretekli ponedeljek je odpotovala v Francijo delegacija Zveze sindikatov Jugoslavije pod vodstvom podpredsednika Centralnega sveta tovariša Ivana Božičevića. Delegacija je gost Generalne konfederacije dela Francije, najmočnejše sindikalne centrale v Franciji. Na obisku bo ostala delegacija deset dni.

● Na zadnjem plenarnem zasedanju Republiškega sveta ZSJ za Srbijo so se zadržali posebej ob razpravi o produktivnosti dela. Plenum je priporočil vsem sindikalnim vodstvom, naj prouče, kako se je odrazila nova delitev dohodka na produktivnost in produktivnost. Podatki o tem bodo omogočili namreč, da bodo lažje določili svoja stališča do predloga novega zakona o delitvi dohodka, ki bo dan kmalu v javno razpravo. Naj omenimo še to, da je plenum priporočil vsem okrajnim in večjim občinskimi sindikalnim svetom, naj odpro pravne posvetovalnice, v katerih bi lahko dobili delavci pravni pouk in nasvete v svojih zadevah bodi pri urejanju vprašanj iz socialnega zavarovanja ali delovnega razmerja.

● Na eni izmed svojih sej predsedstva Okrajnega sindikalnega sveta v Novi Gorici so ugotovili, da so v dokaj malo delovnih kolektivih proučevali gradivo kongresa delavskih svetov Jugoslavije. Sklenili so, da bodo sklicali posvetovanje vseh občinskih sindikalnih svetov, da bi jim priporočili, naj se bolj zavzamejo za to. Na tem posvetovanju naj bi se pomenili tudi o plačevanju sindikalne članarine, za sindikalne odbornike pa nameravajo prirediti seminar glede analitične ocene delovnih mest.

● Na eni izmed zadnjih sej tajništva Republiškega odbora sindikata rudarjev in metalurgov so se menili o premiranju v delovnih kolektivih. Posebna komisija bo to vprašanje podrobneje proučila ter pripravila gradivo za eno naslednjih sej predsedstva. Podatki prvega polletja letošnjega leta namreč kažejo, da so v nekaterih podjetjih izplačevali nesorazmerno visoke premije. Ker je bilo zadnje čase v podjetjih več smrtnih nesreč, so sklenili, da bodo sklicali posebno konferenco, na kateri bi opozorili sindikalne odbornike na to, da bolj pazijo na higiensko-tehnično zaščito pri delu.

● Na zadnji sej predsedstva občinskega sindikalnega sveta v Zireh so tudi ugotovili, da so v podružnicah kaj sila proučili gradivo kongresa delavskih svetov Jugoslavije. Le v dveh podružnicah so sklicali sestanke v ta namen. Na isti seji so sklenili, da bodo ukiniti sindikalno podružnico državnih uslužbencev v Gorenji vasi, ker ves čas niso delali. Člani se bodo priključili drugim podružnicam v Gorenji vasi.

IZ NAŠIH ORGANIZACIJ

Marjanca Jemec: Med odmorom v predilnici.

Direktor je rekel, da bodo delili dobiček... »Upravni odbor je že sklenil, da ga bodo delili...« »Eno plačo bomo dobili...« »Pa veselo sindikat organiziraj...«

To je danes glavni predmet razgovorov v litijski predilnici. Kako tudi ne, saj ena plača, kar takole nenadejano, niso matje solze. Zivljenje ni rožnato, cene so visoke in se ena plača kar pozna. Zato že danes računajo: po čem je krompir? Kje se ga najceneje dobi? Kako je iz jabolk? Imajo pri Kurivu dobra drva? Premoga ne bo zmanjkalo?

»Kupiti moram čevlje obema otrokoma...«

»Sola se je začela in sem se zadolžila, da sem otroke oblekla, kupila knjige in zvezke. Koliko samo to stane! In kar naenkrat gre jur pa nimaš kaj pokazati...«

In zdaj — ena plača iz dobička... Seveda mora to skleniti še delavski svet. Vendar, ker je direktor tako rekel — in od tega gre težko denar, kot da bi daljal iz svojega žepa — potem bo ena plača. In delavski svet bo to prav gotovo potrdil. Zakaj pa ne. Saj bodo oni tudi dobili! Kdo bi sam sebi odrekal plačo, če jo pa lahko dobi in če je sam v težavah?

Kakšno je danes razpoloženje v predilnici? Odlično, vsekakor. Vsi so navdušeni. Vendar se je tudi ta trinaesti direktor odjal. »Pod prejšnjimi smo večkrat delili dobiček...« — O tem, da so morali potem vračati za štirinajst milijonov plačnega sklada, neredi slišijo. Danes so to že pozabili.

»Takole do konca leta bomo najbrž spravili skupaj še eno plačo iz dobička. Od tega, kar bomo letos več napravili kot lani, nam ostane polovica. Zato se splošča prijetje...«

Kdor več dela, naj več zasluži

In so zavijali rokave. Vsi, od prvega do zadnjega. Seveda je k temu precej pripomogel dobro speljan sistem norm in akordov.

Da, prazaprav sem zaradi tega obiskal ta kolektiv. Slišal sem namreč, da so postudirali nekaj novega, kar bo veliko prispevalo k dvigu produktivnosti. Do tega jih je privedlo proučevanje proizvodnje v zvezi z analitično oceno delovnih mest.

Laik bo sodil, da se glede organizacije dela pri predilnem stroju razen organizacije brigade, da namreč določena skupina ljudi pomaga predicam zamenjati tulce s stroja, ne da kaj drugega naoravajo. Stroj je pač stroj in dolžnost predice je, da pazi, da takoj poveže potrebne niti in da polne tulce zamenja s praznimi. Vendar stvar je ni tako preprosta. Pri podrobnem proučevanju delovnega postopka so v tej predilnici dognali, da vse delavke le niso enako obremenjene, da mora neka več delati kot druga, čeprav so, denimo, stroji enaki. Če izdeluje tanjšo prelo, gre namreč na en tulec veliko več metrov niti, kot če je preja debela. Pri posebno tanki preli zamenja predica po dvakrat ali trikrat v osmih urah, pri debele ali nizki številki, kakor to v predilnicah imenujejo — pa mora zamenjati tulce tudi po šestnajstkrat. V tej predilnici so napravili razpredelnico, ki je pokazala presenetljive rezultate. Če predejo prelo šte. 16, je delovni čas predice izkoriščen 95%, pri številki 60 pa le 50%, če poslučuje namreč poldrug stroja. Tako se potem dogodi, da morajo delati nekatere predice za isto tarifno postavko veliko več kot druge.

ČE BI ŠE SINDIKAT...

PABERKI IZ LITIJSKE PREDILNICE

vedno močno vpliva na višino plačnega sklada. Prav zato se trudimo, da bi z novim načinom delitve dohodka in določanja plačnega sklada omogočili, da bi bil vsak res lahko nagrajen po svojem delu, k čemu stremimo tudi z analitično ocenitvijo delovnih mest, ki naj nam da pokazatelj — pokaže razmerja, ki naj odločilno vplivajo na višino plače.

Delavski svet je že sklenil, da bi morali po tem sistemu izplačevati prejšnji mesec, vendar razpredelnice še niso bile razmožene tako, da bi si lahko vsaka predica sama izračunala zaslužek, če ima tako in tako številko preje ter tako in tako obremenitev. Zdej je to za eno delavko že gotovo, proučujejo pa ta sistem še za mikalnico, raztezalke, snemalne kolone in sukalne stroje.

Znova: organizacijska shema podjetja

Ko smo že pri analitični oceni, bi povedali še nekaj izsledkov opisa in popisa delovnih mest. V eni izmed delovnih predice n. pr. različna dela kot v drugi, čeprav je delovni proces isti. Dalje so ugotovili, da opravlja brigadir dela, ki bi jih moral podmoister in obratno. Kompetence se niso čisto jasne in se dogaja, da odreja delo za neko delovno mesto po več ljudi, ali pa nikomur ni podrejeno itd., skratka, organizacijsko shemo podjetja je treba postaviti znova in jo že proučujemo. Res so že prej slutili, da v njej marsikaj ne ustreza, vendar se je ob opisu ter opisu delovnih mest izkazalo, kako nujno jo je res treba postaviti »na noge«. Odločili so se, da bodo najprej vse te stvari uredili in se šele potem lotili analize in stopnjevanja delovnih mest, sicer bi morali to opraviti dvakrat.

Menijo pa, da s tem stvari ne še ne bodo opravljene, četudi bi delo v predilnici do potankosti organizirali, kajti gre tudi za organizacijo družbene proizvodnje. Pri tem mislijo zlasti na to, da bi bilo treba predilnice specializirati le na nekaj števil in ne, da proizvajajo v vsaki predilnici prelo vseh možnih dimenzij, kar sila draži proizvodnjo in jo je težko do kraja organizirati, ker je pri nizkih številkah kar naenkrat premalo ljudi, pri visokih pa preveč, da ne govorimo o transportu, enakomernem dotoku surovin itd. v tovarno, kar zahteva dostikrat velika skladišča in neracionalno velike obratne kredite.

Prevelika radovednost

Bi je kongres delavskih svetov Jugoslavije, kongres, ki je dal obilo pomembnih napotil za bodoče delo delavskih organov upravljanja.

Najprej najslovesnejše vprašanje: Kaj ste pri vas storili v zvezi s kongresom delavskih svetov?

— Na kongresu je bil tudi delegat iz naše tovarne. Ko je prišel domov, nam je razložil, med krščansko in socialno demokracijo se je poveljala za milijon — od štiri in pol na pet in pol milijona glasov.

OB ROBU DOGODKOV

Usodna nedelja

Volilna zmaga krščanskih demokratov v Zahodni Nemčiji, njeni vzroki

V nedeljo, 15. septembra so volivci Zahodne Nemčije izvolili svoj tretji povojni parlament. Največ glasov so spet dobili krščanski demokrati, na drugem mestu so socialni demokrati, na tretjem svobodni demokrati, na četrtem pa Nemška stranka. Stranka kancelarja Adenauerja, je dobila absolutno večino. Sanje Ericha Ollenhauera so ostale le sanje. Konrad Adenauer bo še štiri leta krmilil nemško ladjo. Vprašanje je: Kam in kako? Po vsej verjetnosti še bolj v desničarske vode.

Prerok se tokrat niso zmotili. Zgodilo se je, kar so napovedovali: Adenauer je zmagal in celo z absolutno večino. Pogledajmo rezultate:

— Parlament ima 497 sedežev.
— Krščanski demokrati: 15 milijonov glasov (50,2 odstot.), 270 poslancev.
— Socialni demokrati: 9 in pol milijona glasov (31,7 odstot.), 169 poslancev.
— Nemška stranka: 1 milijon glasov (3,5 odstotok), 17 poslancev.
Pri volitvah leta 1953 so bili izidji naslednji:
— Krščanski demokrati: 12 in pol milijona glasov (45,2 odstot.), 253 poslancev.
— Socialni demokrati: 8 milijonov glasov (29,8 odstot.) 153 poslancev.
— Svobodni demokrati: 2.600.000 glasov (9,5 odstot.), 37 poslancev.
— Nemška stranka: 800.000 glasov (3,3 odstotok), 32 poslancev.

V prejšnjem parlamentu je sodeloval tudi Blok beguncev, ki je imel 13 poslancev. Pri nedeljskih volitvah je zanj glasovalo skoraj 4 odstotke volivcev, ker pa ni zmagal v treh volilnih okrožjih, kakor določa zakon, ne bo mogel sodelovati v novem parlamentu.

kako je bilo na kongresu in kakšne stvari so razpravljali in kakšna stališča so zavzeli.

Potlej smo povabili še tovariša Romana Albrehta iz Ljubljane, ki nam je te stvari še podrobneje razložil. Moram reči, da je bil kolektiv nadvse zadovoljen z njegovim predavanjem.

— Je morda izvršni odbor sindikata posebej proučeval resolucijo kongresa in poročila, ki so jih brali na kongresu? Ste morda dali v zvezi s tem kakšno priporočilo delavskemu svetu? Ali pa je morda delavski svet sam razpravljal o teh stvareh in uresničeval napotila kongresa?

— Ne, kaj takega še nismo storili, niti ni delavski svet posebej razpravljal in proučeval katerega izmed materialov kongresa, so mi odgovorjali. Seveda bi bilo treba. Sploh pa je naš sindikat še bolj šibak. Zanj bi na primer smelo biti v Preboldu. Tam je sindikalno življenje v kolektivu veliko bolj razvito. Goje plavanje, streljanje in druge panose športa pa so si naši mislili, zakaj takega nimamo tudi pri nas. Mladinci so na primer dejali, da bi radi streljali, toda nimajo pušk. Dobili smo puške, pa spet ni nič. Na Savi imamo na razpolago šest kajakov, toda... Prostrata nam ne manjka, imamo krasno dvorano, vendar... Kaj vem, v Litiji so ljudje, ki jim take stvari ne gredo.

Res je pa, da bi naš sindikat lahko veliko več storil v tej smeri. Zlasti bi moral postati duša življenja v kolektivu, postati bi moral politična sila predilnice. Nekateri vidijo v sindikatu le korist. Mislijo namreč, da je sindikat zato, da bi jim preskrbel oziromko, blago iz drugih tovarn, da je sindikat nekakšna trgovina. To zivira se iz prejšnjih časov, ko se sindikat res ni petal z drugimi kot s takimi zadevami, dostikrat mimo predpisov in smo morali zadnja leta te stvari drago plačevati, čeprav je tanega.

Planinski dom v Prlekiji

Nedolgo tega so svečano odprli planinsko-turistični dom v Jeruzalemu.

Na najvišjem vrhu Prlekije, ki se vzpenja sredi Slovenskih gor, so skupno z lovsko družino preuredili poslopje vno-građniškega posestva iz Jeruzalema. Od doma je na vse strani lep razgled tako po valovitih in privlačnih Slovenskih gorah tja čez Mursko polje in Medjimurje, kakor tudi daleč v sosedno republiko Hrvaško. S tega mesta se vidi Haloze, Konjska gora, Boč, Pohorje in Kozjak. Ob sončnih dnevih je lep pogled na Kamniške planine in celo na Blatno jezero na Madžarskem.

Do postojanke se lahko pripeljemo iz Ivanjkovec preko Svetin in avtobusom in drugimi prevoznimi sredstvi.

krat izgledalo, da smo »poceni« kupili.

Sicer pa naš sindikat le ni tako slab, saj nekaj le dela, v prvi vrsti skrbi za bolne in socialno šibke. Daje jim podporo ter od časa do časa priredi kakšno veselico, kakršna bo sedaj ob obletnici delavskega upravljanja. To pa ni dovolj...

Prav so povedali. Sindikat le ni zato, vendar, če se marsikdo, ki ne misli na to, da bo nekoč dobil podporo, vpraša, kaj pa naš sindikat, zakaj plačujem članarino, si bo težko našel pravi odgovor. Tisto, kar nam je povedala neka predica, kar drži: sindikat bi moral imeti svoje stališče do vprašanj, ki nas delavke najbolj zanimajo. On bi moral vplivati na delavski svet, da bi sklenil, naj se nekatere stvari uredi. Ne vem, mislim, da bi moral biti »naš«, tako da bi čutil z nami.

Da, naš! Odborniki so mladi ljudje in se morda še niso znašli. Sai volje jim prav gotovo ne manjka, le kako? Prav gotovo kongres delavskih svetov ne sme kar tako mimo nas. V marsikaterem kolektivu so postavili komisije, od katerih je vsaka zase proučila po en referat kongresa in tisti del resolucije, ki je obravnavana v referatu.

Potlej so analizirali položaj v tovarni ter postavili določene smernice za delo v tej tovarni. Predloge komisij so potem presledili na seji izvršnega odbora sindikalne podružnice in se domnili, kaj bi bilo treba predlažati delavskemu svetu, kaj upravnemu odboru, kaj morajo sami storiti in kaj predlagati upravi podjetja. Kajpak to ne gre naenkrat. Danes nekaj, nekaj jutri, le začeti je treba.

Danes gre kolektivu litijske predilnice kar dobro. Delili bodo še eno plačo. Če bi sindikat še malo bolj prijel, postal tisto, kar kolektiv in vsi od njega pričakujemo, potem bi lahko dejali: če hočete kaj videti, pojdite v Litijo. Videli boste marsikaj koristnega in poučnega.

Planinsko-turistični dom so odprli ob pomoči Oplešvalnega društva, Turističnega društva in Društva prijateljev prirode in Ljutomeru. Društva prijateljev prirode bodo prav gotovo poskrbela, da bodo člani sindikalnih organizacij in delovnih kolektivov iz ostalih krajev naše republike obiskali ta planinski dom, kjer si bodo nabrali novih moči za delo in spoznal prelepo Prlekijo.

Novi tricikli »Tomas«

Tovarna »Tomas« je začela izdelovati motorne tricikle, in sicer po licenci italijanske tovarne Guzzi. Nosilnost triciklov znaša od 150 do 500 kg. Tovarna »Tomas« v Kopru je v letošnjem prvem polletju poslala na trg 4.200 motornih koles, od tega 3.200 »Motorpedov«, 292 »Galebov« in 717 motornih koles od 175 do 250 kubičkov. V »Tomasu« bodo letos izdelali 8.000 motornih koles.

med krščansko in socialno demokracijo se je poveljala za milijon — od štiri in pol na pet in pol milijona glasov.

— Socialna demokracija se je okrepila. Prvič v svoji povojni zgodovini je osvojila tretjino mandatov. Vendar zelo zaostaja za rastjo krščanskodemokratske stranke.

— Majhne stranke so doživele poraz. Blok beguncev je izpadel iz parlamenta. Dvanajst majhnih strank, ki so se tudi pogovarjale za zaupanje volivcev, ni dobilo niti 7 odstot. glasov.

— Nemčija se spreminja v dvostrankarsko državo. Obe največji stranki sta dobili 81,9 odstotkov glasov.

V razmiki Adenauerjeve zmage. Naše dom neka najpomembnejši:
— Gospodarski in socialni napredek, ki ga je Zahodna Nemčija dosegla pod Adenauerjevo vladavino. Res imajo veliko zaslug za ta napredek Združene ameriške države pa tudi nemški delavci, ki so požrivovalno »vnavljali« in gradili svojo domovino, dejstvo pa je, da je Zahodna Nemčija (medtem ko Francija in Velika Britanija preživljata resno gospodarsko krizo) dosegla izredno visoko raven proizvodnje, osvojila nova tržišča in močno utrdila svojo valuto. Nemci vidijo ta napredek, občudjo ga in ga brez velikega razmišljanja pripisujejo vladam.

— Nemci so ljudje, ki se težko odločijo za nekaj novega. Številni Nemci podpirajo Adenauerjev program zato, ker so konservativni in nacionalistični, ker se zavzema za politiko sile in blokov, za ponovno osvojitve izgubljenih ozemelj v Vzhodu, za močno, oboroženo Nemčijo v Atlantskem paktu. Zanimivo in obenem zaskrbljujoče je dejstvo, da je večina volivcev, ki so v nedeljo prvič volili (torej večina mladine) glasovala za Adenauerja, čeprav so se socialni demokrati v svojem programu zavzemali za ukinitve vojaške obveznosti.

— Izredno popularna osebnost 82-letnega kancelarja Adenauerja povsem ustre-

OB SEJI PREDSEDSTVA CENTRALNEGA ODBORA SINDIKATA LESNIH
IN GOZDNIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

ZAMUJENA PRILOŽNOST

Pretekli četrtek in petek je bila v prostorih Kluba poslancev v Ljubljani seja predsedstva Centralnega odbora Sindikata lesnih in gozdnih delavcev Jugoslavije, ki jo je vodil predsednik Centralnega odbora Josip Bosnar.

Prva točka dnevnega reda je bila razprava o metodi dela Republiškega odbora tega sindikata Slovenije. Običaj je, da namreč, da razpravlja predsedstvo tega sindikata na vsaki svoji seji o metodi dela enega izmed svojih republiških odborov. Tako so že razpravljali o metodi dela Republiškega odbora Srbije, zdaj pa je bil na vrsti Republiški odbor Slovenije. Kot vsakokrat so tudi sedaj povabili na sejo vse članke predsedstva Republiškega odbora, zato je bila to seja Centralnega odbora v Ljubljani.

Vsekakor je tako prakso pohvaliti, saj so bili na seji predstavniki republiških odborov iz vseh republik, ki imajo na ta način možnost, da sodelujejo v metodah dela z metodo dela republiškega odbora, o katerem razpravljajo. Istočasno pa lahko dobijo tudi »prizadeži« republiški odbor koristne nasvete, kje njegovo delo šepa, na kateri vprašanju bi se kazalo bolj orientirati ter kako svoje delo bolj organizirati.

Zal pa tokrat ta dober namen ni bil uresničen tako kot so si želeli, tako člani predsedstva Centralnega odbora kot člani predsedstva Republiškega odbora. Morda je dalo povod za to, da se samo poročilo o delu Republiškega odbora, na osnovi katerega naj bi se razvila razprava o metodi dela Republiškega odbora, saj je obravnavalo v glavnem le gospodarske probleme lesne industrije Slovenije, ki jih je kasneje v razpravi podprl s podrobnimi podatki še predsednik Zdrženja lesne industrije Slovenije tovariš Vovk. Dasi je bila na dnevnem redu razprava o metodi dela republiškega sindikalnega vodstva, je tajništvo RO, ko se je pripravljalo na to sejo, smatralo, da je treba postaviti v ospredje gospodarsko problematiko, češ da so to vprašanja, ki naj v prvi vrsti zanimajo sindikalne organizacije in ki se jih ne da ločiti od dela sindikata. Tudi tere, ki so jih poslali še pred sejo vsem članom predsedstva Centralnega in Republiškega odbora, govore v glavnem o teli gospodarski problematiki lesne industrije Slovenije.

Po poročilu so kasneje kajpak sledila številna vprašanja o metodi dela republiškega sindikalnega vodstva, pri čemer pa je eden izmed članov predsedstva RO izrazil bojazn, da ne bi šlo za zasliševanje.

- O TEBI, TVOJEM DELU,
- TVOJIH USPEHIH IN
- TEŽAVAH PIŠE
- DELAVSKA
- ENOTNOST

za težnjami tistih Nemcev, ki se radi zbirajo okrog avtoritativne osebnosti, okrog »voditelja«.

Adenauerja so morali v materialno podpirati industrialci, podpirala ga je cerkev, precejšnja pomoč pa so mu nudile zahodne velenice, zlasti reakcionarni krogi v teh državah, nosilci blokvske politike.

Med volivce je bilo 19 milijonov žensk in 15 in pol milijona moških. Nemške ženske so bolj konservativne kot moški, veliko bolj so pod vplivom cerkve. Nekoliko pa je prispeval k Adenauerjevi zmigi tudi — Ollenhauer. Na primer: Socialni demokrati so začeli predvolilno kampanjo z geslom »Osvoboditi vladno, vrede Adenauerja! Za kaj takega pa bi morali biti veliko bolj dinamični, odločni, napadalni. Socialni demokrati pa so dovolili kancelerju Adenauerju, da jim je s svojo taktiko zvezal roke; ves čas so se branili, namesto da bi napadali.

Stranka, ki si hoče pridobiti zaupanje volivcev in premagati toliko močnejšo stranko, kot je Adenauerjeva, mora imeti izredno jasn program, ki ji odprl nove realne možnosti napredka. Nemška socialna demokracija pa je stoptila pred volivce le v realnim zunanje-političnim programom (mir, ukinitve blokov, sistem evropske varnosti) — le v takih pogojih je močno doseči združitev Nemčije in z zelo nejasnim, meglenim notranje-političnim programom Propagandna gesla o bogastvu bogatih in revščini revnih niso dovolj. Volivci so pričakovali več: konkreten odgovor, kaj bodo storili, da reče ne bi bili več tako revni in bogati nič več tako bogati. Bilo pa je veliko grmenja, a malo dežja. Kdo naj zaupa stranki, ki niti ne ve, kaj bo storila, ko bo na vladi. Mnogi Nemci in tudi delavci so pred volitvami govorili: »Saj sami ne vemo, kaj prav za prav hočemo.«

Socialni demokrati niso več tisto, kar so bili in tudi niso ono, kar bi Ollenhauer hotel, da bi bili. Niso uspeli dopovedati volivcem, kakšen smisel imajo nji-

V odgovorih na postavljena vprašanja je predsednik RO tovariš Janez Gabrovšek posebej naglasil pomoč Republiškega sveta Republiškem odboru ter tesno sodelovanje z Zdrženjem lesne industrije. Po tem se je razvila obširnejša razprava o strokovnih komisijah, ki jih ustanavlja Republiški odbor za posamezna področja Slovenije in ki so sestavljene v glavnem iz strokovnjakov. Republiški odbor se namreč nadeja, da bodo te komisije proučevale posamezna gospodarska, socialna in druga vprašanja ter tako posredovala Republiškem odboru obilo bogatega gradiva o problematiki, na osnovi katerega bo potem Republiški odbor določil svoja stališča. Predsedstvo Centralnega odbora je pozdravilo to pobudo, vendar meni, da bi kazalo ustanovljati sindikalne odbore v takih podjetjih, v katerih je več sindikalnih podružnic pa le eno samo podjetje, kakor imajo to že po drugih republikah in v drugih strokovnih sindikatih po načelu eno podjetje — ena sindikalna organizacija. Le na tak način bo mogla sindikalna organizacija močnejše vplivati na delo delavskih organov upravljanja, zlasti osrednjega delavskega sveta. Dalje so pričakovali Republiškem odboru, naj prouči, če ne bi kazalo ustanovljati okrajne odbore sindikata lesnih in gozdnih delavcev kot sindi-

kalna vodstva ne zgolj s posvetovalnim glasom kot so to strokovne komisije, saj menijo, da bi se na ta način še bolj utrdila vez med Republiškim odborom in podružnicami. Seveda pa je vmes tudi finančno vprašanje, saj bi bilo treba določiti način, kako bi se ti odbori vzdrževali.

Razprava je kasneje spet krenila na gospodarska vprašanja in ker je bil že pozen čas, neobdelanih točk dnevnega reda pa še dosti, so prešli na naslednjo točko dnevnega reda, dasi je bilo vsem precej jasno, da ta razprava ni zadostila pričakovanjem. Predsedstvo je še priporočilo, naj Republiški odbor skliče posvetovalne sindikalnih odbornikov in predsednikov delavskih organov upravljanja lesnih in gozdnih podjetij, na katerem naj bi se podrobneje pomenili o uresničevanju sklepov kongresa delavskih svetov Jugoslavije.

Povsem se strinjamo s stališčem Republiškega odbora sindikata lesnih in gozdnih delavcev Slovenije, da namreč gospodarskih vprašanj ni mogoče ločiti od dejavnosti sindikalnih organizacij, saj gre za življenjska vprašanja delavcev, za življenjski standard. Vendar mi slimo, da se je treba pomeniti tudi o načinu dela sindikalnih vodstev, kako se lotevamo vprašanj, kako deluje mehanizem sindikatov, kako na primer posredujemo odločitve in sta-

Manuel Pimenta (Portugal): Z združenimi močmi

lišča višjih sindikalnih vodstev osnovnim organizacijam, s kakšnim aparatom razpolagamo, ko se borimo za svoja stališča itd. In ta namen je imelo tudi predsedstvo Centralnega odbora, ko se je odločilo, da na dnevni red razpravo o metodah dela tega republiškega odbora.

Vlado

Franc Pipan - petdesetletnik

V sredo je praznoval znani sindikalni delavec, sedanjí predsednik Republiškega odbora sindikata obrtnih in komunalnih delavcev Slovenije tovariš Franc Pipan petdesetletnico svojega življenja. Poznajmo ga zlasti člani sindikata, katerega predsednik je, in pa občani v Sentvidu nad Ljubljano, kjer stanuje in kjer je aktiven politični delavec.

Rojen je bil 18. septembra 1907. leta v Brezicah. Oče je bil sodar, mati pa delavka v Tobačni tovarni. Vendar so mu stari umrli že v zgodnji mladosti in se je moral sam približati skozi življenje. Sorodniki

so ga poslali trinajstletnega v Gorico učiti se mizarске obrti, 1925. leta pa je šel delat v Trst, kjer je delal tri leta, vse do odhoda k vojakom v bivšo jugoslovansko vojsko. Potlej se je vrnil v Sentvid, kjer se je kmalu vključil v delavsko organizacijo. Bil je predsednik pripravljalnega odbora Zveze lesnih delavcev in sorodnih strok, katere član in vnet sindikalni delavec je bil vse do razpusta Zveze. Sodeloval je v stankah in je bil leta 1935. član stavkovnega odbora.

Med narodnosvobodilno vojno je bil politični delavec na terenu Trata pri Sentvidu. Po osvoboditvi je spet prišel za delo v sindikatih, bil prvi predsednik podružnice lesnih delavcev v Sentvidu, že leta 1946. pa se je povsem posvetil sindikalnemu delu. Nekaj časa je delal pri Tajništvu Republiškega odbora sindikata lesnih delavcev, nato eno leto pri Centralnem odboru tega sindikata v Beogradu, zatem spet pri Republiškem svetu, dokler ni bil septembra 1950. leta izvoljen za predsednika sindikata obrtnih delavcev. Ko sta sindikata obrtnih in komunalnih delavcev združila, je postal predsednik združenega sindikata, kar je še danes.

Razen tega se aktivno udeležuje tudi v drugih organizacijah, saj je član okrajnega zbora proizvajalcev, član sveta za stanovansko izgradnjo pri OLO Ljubljana, odbornik občinskega ljudskega odbora, predsednik sveta za zdravstvo in socialno politiko, član sveta za obrt občinskega ljudskega odbora v Sentvidu, razen tega še član občinskega odbora SZDLJ, predsednik upravnega odbora za posredovanje dela LRS itd.

Življenje ga je skovalo v trdnega delavca, komunisti, ki posveča vse svoje sile za nadaljnji družbeni razvoj in zgraditev socializma pri nas.

Tovarišu Francetu ob tem življenjskem jubileju vsi iskreno čestitamo, in mu želimo, da bi se še dolgo vrsto let lahko v zdravju posvetil ciljem, za katere se je boril vse svoje življenje.

MILIJONI GNIFEJO

Na Hrvaškem je v gozdovih 1.200.000, v Bosni in Hercegovini pa čez milijon kubikov drv, za katere ne vedo, kam bi jih dali. — Centralni odbor sindikata lesnih in gozdnih delavcev je na nedavni seji predsedstva sklenil, da bodo poslali k Izvršnemu svetu delegacijo, da bi znižali prometni davek ali ukrenili kaj drugega, da bi drva lahko prodali.

Zima se bliža in z njo skrb za kurjavo, če se nismo z njo preskrbeli že poleti, ko jo je bilo lažje dobiti. Kot smo izvedeli na nedavni seji predsedstva Centralnega odbora sindikata lesnih in gozdnih delavcev, pa je drv za kurjavo dovolj in še veliko preveč. Toliko jih je, da so v nekaterih podjetjih resno zaskrbljeni, če jih bodo lahko sploh prodali, saj zaloge nenehno naraščajo.

Na Hrvaškem cenijo, da imajo v skladiščih 1.200.000 kubičnih metrov neprodanih drv, v Bosni in Hercegovini pa tudi čez milijon. Precej teh drv je še iz lanskega leta in jih niso mogli prodati, ker je bila mila zima in tudi zato, ker ljudje porabijo manj drv. Nekatera podjetja že puščajo drva kar v gozdu, ker se jim jih ne splača speljati do skladišč. Mislijo, da je boljše izgubiti po 400 dinarjev pri kubičnem metru, kolikor

morajo plačati gozdne takse, kot pa celih 3.000 dinarjev, kolikor drva navadno stanejo.

Tako so zdaj ta podjetja v hudih skrbih, kako bodo prišli do plač, če drv ne bodo prodali. Zato so v tem posebej razpravljali na zadnji seji predsedstva Centralnega odbora ter ustanovili posebno komisijo, ki naj to vprašanje podrobno prouči, potem pa bodo poslali delegacijo k Zveznemu izvršnemu svetu, naj bi znižal prometni davek, ali pa ukrenil kaj drugega, da bi drva lahko prodali.

To je vsekakor ena izmed rešitev tega problema. O tem, če je edina, pa bi se dalo razpravljati. Za vsakega potrošnika je rešitev namreč čisto enostavna: znižajte cene, pa bomo drva kupili. Vsak pa pričakuje, da bodo to storila podjetja; tam pa pravijo, da so njihovi proizvodni stroški že taki, da se jih kaj prida ne da znižati in da sta

prometni davek in gozdna taksa glavna elementa, ki povzročata, da so drva tako draga. Pojavlja pa se še eno vprašanje: ali so bili plani sečnje drv realni?

Pri tem stališču sindikata lesnih in gozdnih delavcev bi kazalo opozoriti na to, da so sila močne težnje tudi v drugih panogah gospodarstva, da bi z neko uredbo zmanjšali družbene dejave, češ da je to edina in najzanesljivejša pot do znižanja cen. Pod takimi težnjami pa se pogostokrat skriva le želja, da bi njih pustili pri miru ter da bi razpravo o znižanju proizvodnih stroškov in o produktivnosti speljali v druge kanale. Vsem nam je jasno, da mora družba dobiti svoje dohodke in da je edino realna pot k znižanju cen le v boju za višjo produktivnost, boljšo organizacijo dela in znižanju proizvodnih stroškov.

Drva so zdaj tu in bodo prodala, če jih ne bodo prodali. Ze v enem letu so veliko manj vredna, ker jih je nekaj že prav gotovo segnilo. Zakaj jih ne bi prodali pod ceno, da ne bodo do kraja propadla in če tega ne bodo dobili, kar bi danes lahko dobili, to so vprašanja, ki zanimajo potrošnike.

-c

hove težnje po spreminjanju svoje stranke v meščansko, ko je za Zahodno Nemčijo krščanska demokracija več kot dovolj. Poldrug milijon glasov, ki so jih socialni demokrati pridobili, pripisujejo Komunistični partiji, ki je prepovedana, in je le zato, ker sama ni mogla javno nastopiti, naročila svojim članom, naj volijo kandidate socialnih demokratov.

Ob koncu pa naj še pomenimo, da so Adenauerju tudi precej koristili mednarodni zapleti lanske jesen in zimo, ki jih je stari kanceler spretno izkoristil kot dokaz, da je v svetu, polnem nevarnosti, kot je današnji, nujno potrebno oboroževanje in sodelovanje v zahodnem bloku.

In kaj sedaj? Vlado bodo sestavili krščanski demokrati. Adenauer bo spet kanceler. V vlado bodo verjetno povabili tudi Nemško stranko. Morebiti pa si bo še kakšen svobodni demokrat, ki sanja o ministrskem stolčku, pridobil vstop v vlado, čeprav bodo svobodni demokrati kot celota skušali ostati v opoziciji. Socialni demokrati pa so spet obsojeni na štiriletno izgnanstvo na pustem otoku opozicije. Morali pa bodo trezno in resno oceniti svojo dejavnost in najti pot do delovnih ljudi. Drugega izhoda tudi nimajo, če hočejo, da bo v Nemčiji kdaj zavladal socializem. Priložnosti za boj pa bo v prihodnjih starih letih obilo.

Nemčija pred volitvami.

BESEDA BRALCEV

ČE NISI ZDRAV...

Sem 60% invalid, 61 let star. Nimam pa še dovolj priznane delovne dobe. Zato delam le po šest ur dnevno. Poleg tega imam v grlu notranjo golšo, in sicer že devet let.

Znano je, da je gorenska klima tej boleznij hudo nasprotnik. Bolniki, ki prebijejo nekaj tednov na Jezerškem, se veliko bolje počutijo. Zato je moj lečeči zdravnik dr. T. že spomlad predlagal zdravniški komisiji, naj me pošlje v klimatsko zdravilišče na Jezerško. Komisija me je pozvala k pregledu šele 30. jul. V komisiji so bili trije zdravniki. Pri pregledu so ugotovili še druge

motnje in naročili lečečemu zdravniku, naj me pošlje še k urologu. Ta prijetni pregled sem opravil 12. avgusta. Ta komisija je v pogovoru med seboj ugotovila, da sem zdravilišča nujno potreben. K drugi zdravniški komisiji sem bil ponovno poklican 6. septembra. V tej komisiji pa je bil od prve komisije neposredno en zdravnik, nek meni neznan zdravnik in še nek laik. Po krajšem posvetovanju pa je ta druga komisija sklenila, da mi zdravilišča ne odobri in da se moram preje dati operirati notranjo golšo, šele potem, da bi me poslali v zdravilišče. Na mojo pripombo, če pošljajo v zdravilišče zdrave ljudi, me je navzoči laik uprtaš, ali imam za to dokaze.

Zato bi rad povedal tole: Leta 1950 sem bil prav za to bolezen na Jezerškem. Odobreno mi je bilo štiri tedne. Po pregledu mi je tamkajšnji zdravnik dr. B. dobesedno izjavil: »Vi ste velik revež. Ne štiri tedne, štiri mesece bi morali biti tu. Napravite takoj prošnjo za podaljšanje, da jo še danes odpošljem. Poglejte, koliko ljudi je tu, ki niso zdravljena prav nič potrebni, pa so tu vso sezono.«

Podaljšano mi je bilo za 14 dni s pripombo, da naj zdravnik takih prošelj ne pošilja več in da so 14 dni podaljšali le v tem izrednem primeru.

Drugi primer: Pred leti sem bil zaradi težke poškodbe in revme v Laškem. Tam mi je zdraviliški zdravnik dr. L. izjavil, da bi dve tretjini gostov poslal domov, če bi bilo po njegovem. Sicer pa sem v obeh primerih imel tudi sam oči in videl dovolj. Pred dvema letoma pa mi je sedaj — žal — že umrl prijatelj L. Z., ki je bil v Slatini Radenich, rekel po vrnitvi v Ljubljano: »Ivo, verjem mi, da smo bili v resnici bolni le trije med vsemi gosti. Ostali...«

Nočem in nimam namena očitati komisiji neobjektivnosti in sem to napisal samo zaradi pripombe navzočega laika.

Znano je pa tudi, da je večkrat zaupanje bolnika v zdravnika več vredno, kot vsa zdravila.

Prav včeraj sem tudi zvedel za primer neke ženske, ki boluje na enaki bolezni in je bila nekaj časa v bolnišnici. Tamonjši zdravniki jo bodo pred operacijo poslali na Gorenjsko. Zdi se mi, da je to tudi prav. Saj po operaciji, če bom zdrav, zdravilišča ne bom potreboval, če pa umrjem, menda tudi ne. Razumljivo bo vsakomur, da se zlasti boječ človek, kakršne sem jaz, težko odloči za tako operacijo. Zato: Sine ira et studio. Prosim, da se to moje pisanje tudi tako vzame.

Ob tej priliki pa ne morem mimo dejstva in zdi se mi prav, če tudi to omenim: Nova ljubljanska poliklinika je res ponos, ne samo Ljubljane in Slovenije, marveč vse države. Čudovito, kako je tamkaj vse lepo urejeno! Čast mu! Imel sem sicer opravka, oziroma je imel z menoj opravka samo dr. Lojze Svagan. Imeniten človek! Kako lepo zna človeka pripraviti tudi na delikaten pregled ledvic in mehurja, pred katerim marsikdo trepeta. Ko pa to mine, ni bilo tako hudo. Moral bom še k njemu, pa sedaj se ga ne bojim več. Kakšno potrpljenje ima z ljudmi! Skratka, človek in pol! Prav tako so tudi sestre v njegovem oddelku lahke za gled. Bolniki so zdravniku in njim hvaležni. Ako se primeri, da vas na hodniku sreča šef Poliklinike dr. Mušič, vas potreplja po rami in prijazno vpraša, kaj bi radi. To so odnosi do ljudi! Manjka pa nekaj. Pacientov je vedno veliko in več. Zato je pač daljše čakanje razumljivo. Ni pa v čakalnici nikakih časopisov ali revij. Mnenja sem, da bi nabavila nekaj časopisov in revij, ali kakih koristnih zdravstvenih brošur ne bila tako težka in ne bi obutno bremenila inštitucije.

I. B.

KOMU JE TO V KORIST

Tovariš urednik! Sem reden naročnik Vašega lista in ga tudi redno čitam.

Napisal bom nekaj o podjetju, v katerem delam in priznati mi morate, da s tem dosti tvegam, kajti pri nas obvelja parola: »Če se ti ne vidi pa idi.«

Delam kot pomožni kleparski delavec v industriji kovinske galanterije, gori na Stajerskem. Podjetje je na dobrem glasu in dela imamo na pretek. Sestanki v našem podjetju pa so redki. Sicer, zakaj naj bi bili pogostejši, če ne ve vodstvo podjetja nič novega povedati. Če pa že pride do sestanka, člani kolektiva kar molčijo. Slučajni opazovalec bi s tega lahko sklepal, da je v podjetju vse v redu. Da temu ni tako, vam bo znal povedati po sestanku prenekaletni član kolektiva. Kaj in kje je temu vzrok? V tem, kar vedo vsi pri nas, namreč, da je molk zlato. Res je, preveč se držimo tega izreka. Toda nekdo je na to pozabil pa se je z njim zgodilo, česar se vsi bojimo: prenehal je biti član našega kolektiva. Ta tovariš je res pregrešil, vendar ne tako, kot kdo drugih. Bil je namreč nekoč nekoliko vinjen med delovnim časom. Direktor mu je na licu mesta potisnil v roke delavsko knjižico. Ta tovariš namreč ni vedel, da je molk zlato. Drugi pa, ki to vedo, prihajajo kar precejkrat natrkani na delo in nikomur nič.

Naj omenim še neki primer. Nekega tovariša je ves kolektiv obsojil kot razgrajatelja in pretepača. O tem so razpravljali menda prav vsi forumi in podjetju. Ta tovariš je imel že vrsto pogojnih kazni in ker vse skupaj ni pomagalo, je kolektiv sklenil, da se mu po zakonit odpove. Čez kakšen mesec ali dva je istega tovariša direktor sprejel nazaj. Ali mi to moč v hrbet vsem organizacijam in kolektivom, ali ima potem kak pomen govoriti na sestankih?

Nekaj o proizvodnji. Vsako leto nam k že tako visokemu planu pribijejo par milijonov. Saj je to vse v najlepšem redu. Večja proizvodnja, večje plače, boljši življenjski standard. Kot sem že omenil, leto v leto večji plan. Plan se da raztegniti, ne da se pa naša delavnica, še manj pa fizična moč delavca. Naš strojni park (če ga lahko tako imenujemo) je že star. Isti stroji, isti material, a zmeraj slabši pogoji za delo. Plan raste, akordi pa zmeraj manjši. Na čigav račun vse to?

Da opravičim naslov še to. To se mi je zgodilo danes. Prišel sem delat kot redno ob 6 uri zjutraj. No, tam so me naglali domov, češ, da moram priti popoldan. To se je zgodilo že marsikom v podjetju. Menim pa, da to ni prav. Nekateri imajo do tovarne uro in več hoda ali s kolesom in ko pride do podjetja mora spet domov in priti popoldan. Ko so mi to danes rekli, sem se ojunatil in šel vprašat direktorja, če je to prav. Odgovoril mi je, da se lahko stori vse, kar se hoče, če je to v interesu proizvodnje.

In oprost tovariš urednik, da sem prišel do za ključka: kaj si ti, navaden delavec z 8200 din plače, Ti nisi važen, glavna je proizvodnja.

S. L.

ZDAJ JE ČAS!

KAKO SE PRESKRBUJEMO Z OZIMNICO?

Samo citati

Odiomek iz pisma predsednika delavskega sveta papirnice Vevče, tovariša Angela Bana, objavljeno v »Slovenskem poročevalcu« 1. septembra:

»Če se ustavimo ob drugem primeru, ki se bolj zadene potrošnika. Grosistično podjetje s sadjem in zelenjavo in ljubljani nabavljajo razno zelenjavo na Primorskem. Ker pa tudi tam obstaja grozistično podjetje v te namene in imajo skoraj v celoti urejeno poslovanje tako, da mimo njih ne moreš pri raznih zadrugah nič kupiti, je to podjetje iz Ljubljane pristojno, da izvrši nakup zelenjave potom tamkajšnjega grozista, ki nakaže ljubljanskemu podjetju, kam naj gre po zelenjavo in seveda pribrže procenta na ceno blaga, ki mu ga je kot posrednik nakazal. Na to ljubljansko grozistično podjetje razdeli to blago detajlistu in zopet nabije k ceni svoj procent.«

»Ljudska pravica« z dne 11. septembra pa pod naslovom »Laže pridelati kot prodati«, piše: »Mnogi kmetovalci na področju kmetijske zadruge Crenšovec v Pomurju so spomladaj posadili paradiznik na velikih površinah. Pridelovalci paradiznika pa letos niso imeli takšne sreče kot lani. Komaj so ga posadili, je podjetje »Kainik« (iz Varadina, s katerim so namreč sklenili pogodbo) epokito, da bi po pogodbo rado razdri, ker si ni moglo zagotoviti dovolj odjemalcev za izvoz paradiznikovega konzerviranega soka. Takrat so se začele težave. Kako prodati paradiznik? Kmetijski zdruška je iskala odjemalce za preni paradiznik v Mariboru, v industrijskih krajih na Koroskem, in pa našla trgovskega podjetja, ki bi ga lahko prodala. Cena ni bila ovrha, saj so ga pridelovalci nekaj časa prodajali po 8 din kg, v tem, ko so potrošniki v Mariboru plačevali od 40 do 50 dinarjev za kilogram, prevoz do Maribora pa bi stal le 4 do 5 dinarjev za kg, če bi naložil polni kamion. Torej dovolj možnosti za maržo in še konkurenco.

Pomurski kmetovalci bi pridelovali še več vrtnin, če bi imeli zagotovljene odjemalce v industrijskih krajih. Ker imajo dovolj delovne sile, ki bi jo pri vrtninah boljše zaposlili, niti ne zahtevajo visoke odkupne cene.«

Pomagaj si sam, pa...

Ali ne tiči v tem grmu zajec? V večjih mestih in industrijskih središčih je blaga malo in cene visoke, na poljih pa je pridelka preveč, toda pridelovalci ne vedo, kako bi ga prodali. Ko pa pride do prodaje, je zaradi raznih posrednikov in marže cena skoraj nedostopna.

Po uredbi iz leta 1955 opravljajo ves nakup kmetijskih pridelkov in živine, vsaka na svojem območju, kmetijske zadruge. Te najbolj poznajo svoj teren, razen tega pa je tudi za pridelovalce tako najbolje. Na ta način imajo skoraj zagotovljen odkup. Toda v praksi se je izkazalo, da so kmetijske zadruge samo posredniki, ki s svojo maržo podražuje blago, ki ga dobi od njih v roke grozistično — in vedno niti ne samo eden — iz grozističnih rok pa detajlist... Zakaj se zadruge sama ne bi pojavila na trgu? Zakaj niso tisti kmetovalci iz Pomurja sami najeli avtomobil in odpeljali paradiznik na trg? Končno pa — niso zamen očitki potrošnikov trgovini — zdi se, da res ves čas trgovina s sadjem in zelenjavo ne opravlja svoje naloge, kje še, da bi dejali, da jo opravlja dobro. Takšna trgovina ne bi smela biti zgolj dobičkanosno podjetje, temveč res sodoben posrednik za boljšo preskrbo našega delovnega človeka. Vse dotlej, dokler ne bo tako, pa bodo morale — ne glede na to, da je res minulo 12 let od konca vojne, naše sindikalne podružnice popravljati vrzeli trgovske mreže in pomagati svojim članom pri preskrbi z ozimnico. D.D.

Vsi mislimo na ozimnico, kje bomo kupili krompir, jabolka... Letina je bila dobra in zavoljo tega nam ne bi smele manjkati. Vprašanje je le, če bodo trgovska podjetja oskrbela industrijska središča z zadostnimi količinami ozimnice, vsi pa pričakujemo, da se bodo potrudila tako, da bomo potrošniki lahko po zmernih cenah nabavili potrebno.

Zadnjič sem popolnoma slučajno prisluhnil razgovoru neke starejše, upehane žene: »No, končno! Trkrat sem prehodila ves trg. Iskala sem majhne kumarice za vlaganje. Ni jih bilo. Danes sem jih končno dobila, toda po 100 dinarjev za kg. Zato sem jih vzela samo 3 kg. Drugače je letos tako dobro kazalo, zdaj pa res ne vem kako bo z ozimnico...«

Tako sem se prvič srečal z vprašanjem letošnje ozimnice. Malo pozno, boste rekli. Kdaj že so drva in premog doma, pa tudi kozarce s kumaricami in srbsko solato je že marsikateri gospodinja trdno zaprla in jih postavila na police v shrambi — ali pa kar na omari. Tudi marmelada smo tu pa tam pripravili, čeprav ni bilo vedno dovolj lepih marelic in sliv. Pripravljanje ozimnice je v polnem teku. Le cene nam križajo račune. Kam neki se še bodo povzpeli!

Vse to je res, posebno tisto o cenah. O tem sem se kmalu

prepričal, ko sem se znova in znova moral poglabljati v vprašanje ozimnice. Ondaj sem srečal prijatelja, očitno zelo slabe volje.

»Ali ne greš na vjnsko razstavo?« sem ga ogovoril. Nič mi ni odgovoril, samo mrko me je pogledal.

»Kaj te boli glava ali kaj? Ali pa imaš za svojo slabo voljo tehnejše razloge?« vem vrtil dalje.

»Tehne, tehne razloge.« je prečedil skozi zobe. »Zadolžil sem se in to pošteno. Ti pa mi omenja vjnsko razstavo!« Potrepljal sem ga po ramenu: »Oprostite mi. Toda zakaj se tako kislito držiš? Praviš, da si se zadolžil. Mar si zidaš hišo, da se ti bo hčerka, ko bo odrasla, laže omožila, kajti ne vem, če bo kdajkoli spravila zeta na tisto svoje podstrešje.«

»Pusti!« me je prekinil. »In če hočeš vedeti: zadolžil sem se zaradi ozimnice. No, le preštudiraj ta problem, napiši kaj, ali mi drugače javi, kaj si ugotovil!«

Zdaj me je pošteno lopnil po ramenu in odšel. In grčel sem študirati problem ozimnice.

Posojilo za ozimnico...

Hm, zadolžil se je za ozimnico. Torej se tudi za to dobe krediti. Stopimo na banko in pogledimo. Najbližja je Mestna hranilnica. Tam mi je šef kreditnega oddelka razložil:

»Letos je zaradi izredno dobre letine v rodovitnih delih Hrvaške, Vojvodine in Srbije, odoben kredit za vse kmetijske pridelke, ki bi jih kupili delavci ali uslužbenci za ozimnico. Po predpisu lahko vzamejo posojilo preko podjetja, ki bi naj zbralo reflektante in zaprosilo za kredit. Kajti to so nameniski krediti, ki jih odobravajo gospodarskim organizacijam, katere člani bodo nabavljali ozimnico pri kmetijskih zadrugah ali trgovskem podjetju. Te kredite bodo odobraval do 30. novembra, s tem, da bodo izkorni do 15. decembra. Končni rok vračanja je 15. maj 1958, vrtni pa jih bodo morali v petih enakih obrokih. Obresti so 6%. Posebna ugodnost: Tudi tisti, ki jih imajo kredit, lahko dobe tudi to novo posojilo. Mestna hranilnica postopa v skladu s tem, v glavnem pa ima letos že angažirana svoja sredstva za potrošniške kredite. Kredite za ozimnico dajejo še podružnice Narodne banke in Komunalne banke.«

»Hvala!« Spet sem se na Komunalno banko. Tu poiščejo okrožnico. »Da, res, krediti za ozimnico. Za dva in premo smo dali že precej kreditov, za kmetijske pridelke pa še ne.« Tako so mi povedali. Tovariši direktor pa mi je še pojasnjeval:

»Dolej ni zaprosilo za kredit za ozimnico še nobeno podjetje. To je morda zato, ker so ti krediti odobreni predvsem zaradi izredno dobre letine na jugu, kjer se je pojavilo vprašanje vskladiščenja pridelka. Pri nas v Sloveniji pa je trg dobro založen skozi vse leto.«

Tovarišica s kreditnega oddelka je pristavila: »Sedaj lahko vedno vse kupim na trgu. Cene za ozimnico na debelo pa se ne razlikujejo kaj prida od cen na trgu. Razen vsega je tudi težko vedno jemati posojilo ali

drugače zbrati večjo vsoto denarja naenkrat. Pa tudi sindikalne podružnice ponekod preskrbujejo svojim članom ozimnico, nakup pa kreditirajo uprave podjetij.«

Po vsem tem, kar sem slišal, mi ni bilo potrebno več iti še na Narodno banko. Odičil sem se, da sedem na kolo in se odpeljem v kako tovarno. Naj mi tam povedo, kako si njihovi delavci in uslužbenci preskrbujejo ozimnico.

»Da ne bo prepozno...«

Prislonil sem kolo na dvorišču Tobačne tovarne. Kmalu sem bil v razgovoru z ljudmi, ki sem jih zatekel v vrata, ki ne dolgo za tem je prišel še predsednik sindikata tovarne, tovariš Karel Albreht.

»Pravkar smo na izvršnem odboru naše podružnice razpravljali o ozimnici. Po jabolka bo treba, da ne bo prepozno. Letos slabo kaže z njimi, zato smo že začeli zbirati prijave po pododborih, ko pa bodo zbrane, nam bo podjetje, kot vsako leto, posodilo kamion, in hajdi na Gorenjsko. Tudi doslej smo delali tako. Kupujemo v zadrugi, včasih tudi od privatnikov, odstotek pa seveda plačamo še zadrugi.«

»In druge pridelke?«

»Veste, veliko naših ljudi ima kaj doma, toda na to se ne smemo ozirati. Če se bo pojavilo tudi kaj naročnikov za krompir, bomo preskrbeli tudi tega. Toda rabimo prijave, ker se lahko zgodi, da nam ostane. Ravno sedaj je na primer tu na trgu lepši krompir ali kaj podobnega... Denar? Založi podjetje in sindikat in naši člani potem vračajo. Brez obresti! Sicer pa bomo kmalu delili dobiček in letos bo ljudem to ravno prav prišlo za ozimnico.«

»Hvala!« Spet sem sedel na kolo in se odpravil proti Litostroju. Tudi tu sindikat preskrbuje nekatere kmetijske pridelke za svoje člane. O tem mi je povedala neka tovaršica, ki sem jo srečal ne vedoč, da je zaposlena v Litostroju.

»Sindikat nam preskrbi jabolka, ki jih bodo pripeljali letos vsaj 100 ton s Stajerske. So se že pogodili. Vsekakor bodo cenejša kot v Ljubljani. Vemo pa, da bodo jabolka dobra, oziroma, da jih bomo sploh imeli, če jih takrat na trgu ne bi bilo, ali bi bile preslabe.«

In tako sem romal od podjetja do podjetja in marsikaj zvedel. Sindikalna podružnica Slovenija Les že nekaj let pomaga svojim članom pri preskrbi ozimnice.

»Predvsem je to zasługa čilnega Franca Pertota in dolgoletne blaginjske sindikalne podružnice, ki ni sama iz skromnosti ni hotela povedati imena in priimka. Pozneje so mi druge tovaršice opisale njeno požrtvovalno delo. Če se »urajma« preskrbuje tudi za maslo, med, fižol in jabolka s Stajerske, krompir pa z Gorenjske. »Vse po regularni poti.« mi je zatrjevala tovaršica Lia. »Vse marže zadrugam in ostalo plačamo. Imam spravljeno potrdila!« Druga pa je pripomnila: »Pa napiši, da gremo ob taki priložnosti sami nalagati in izbirati. Ob nedeljah, kot na izlet. Preskrbeli bi si na ta

način lahko vsi, če bi imeli kje spraviti. Mnogi, tako kot jaz, sploh nimajo nič shrambe. Sicer vam je znana stanovanjska stiska in vam ne bom razlagala... Jaz imam shrambo kar v svoji sobi, kjer pa, na primer, ne morem spraviti še krompirja. Zato ga bom morala kupovati sproti na trgu.«

Tovariš Peter Rejc, tajnik sindikata tovarne »Saturnusa« pa pravi:

»Ozimnica! Oho! Tu smo pa doma! Tekom leta smo že nabavili za naše člane 5 ton marelic, ki so bile ne vem zakaj, letos tako drage na trgu. Vedno skušamo preskrbeti še kaj drugega. Za jabolka slabo kaže. Si bomo pogledat v okolico Maribora in Ptuj. Saj se jih je od 800 naših delavcev prijaviло več kot polovica za jabolka. Za prvo silo jih bomo naročili 7 ton. V tovarni imamo urejeno tako: podjetje da kamion, le šoferju plačamo dnevno in v podjetju porabo benzina, in gremo. Potem pride »boj«. Vse moramo kupiti preko zadruge. To je takoj dražje. Lani smo imeli »karambol«. Mi smo se skoraj pogodili za odkup po trideset, zadruga pa je po-

Toda na žalost, on sam ne pride v poštev, ker z ženo se nimata stanovanja. Vsak stanuje zase, hranita se pa v menzi. »Veliko nas je takšnih. Upamo, da si bodo naše menze pravčasno preskrbele ozimnico,« mi je dejal.

Cene so previsoke!

Tako so mi povedali sindikalni odborniki. O tem so mi pripovedovali tudi delavci in delavke, uslužbenke in drugi. Če bi hotel zbrati vse njihove izjave, temveč cene. Vsako leto je vse dražje. Zato si pomagajo na različne načine: nekateri včasih sedijo na kolo in se odpeljejo do kmetov. Toda v bližini mestnih središč se to vedno ne obnese, kajti kmet nese rajši na trg, kjer prodaja dražje. Če pa se potrošnik odpelje kam dalje z vlakom, mu vozna karta »poje« tisto razliko pri ceni. Večje količine v glavnem preskrbuje sindikat. Vsi bi pa želeli tudi boljše izbiro na trgu. Nekateri pravijo: Saj je minulo že 12 let od konca vojne, mar ne bi mogla naša trgovska

Jesen prinaša nove skrbi. Za starejše ozimnica, za mlade šola. Zato, dokler je še lepo, le na izlet v naravo, pravijo dekleta.

nudila kmetom po petintrideset. In še pošteno so nas kritizirali. Kaj se je zgodilo? Morali smo kupiti vse od zadruge in plačati zaradi posredništva toliko več. Letos bo še huje, ker bo konkurenca velika, saj je »navallilo« od vsehposod. Pri nas in pri drugih večjih podjetjih je težko, ker gre za velike količine, a se ne ugnevamo ukvarjati s tem. Potrebovali bi čelega človeka, ki bi se ukvarjal s tem. Mi smo vsi v proizvodnji in težko najdemo časa za to.«

Tovariš iz »Elme« mi je povedal, da tudi v njihovi tovarni sindikat pomaga preskrbovati ozimnico, predvsem jabolka.

mreža zagotoviti po solidni ceni in dobro blago v svoji mreži.

Sicer je trg kolikor toliko dobro založen, toda cene nenehno nihanjo — navzgor, čeprav trgovci zagotavljajo, da bo sadja in zelenjave letos še dovolj. Pravijo celo, da bo krompirja toliko, da po njihovem mnenju kampanjskega kupovanja sploh ne bi bilo potrebno. Za potrošnika bi bilo celo cenejša, če bi bil krompir spravljen kar pri pridelovalcu; čeube, cveteče in tudi baje sadja, bo dovolj. Vsekakor je bolje, da se ne zanašamo na to.

Poglejmo še, kaj greni življenje našim gospodinjam.

KRISTINA BRENKOVA:

LANOVA FRAČA

— Mama, nekaj ti moram povedati.
— Povej sinček.
— Nagni se k meni, prosim. Ne smem govoriti glasno. In fantič šepeta, počasi in mehiško. Zavezuje Lano čevlje, da se pojda na dvorišče igrati in pritisnem uho k njegovi glavi.
— Mama, uštrleli sem Gasperja.
— O, kakšne grde sanje so bile to.
— Ne, mama, res sem ga uštrleli.
— Kdaj si ga uštrleli?
— Jutri.
— Lepo te prosim, jutri bo šele jutri.
— Ne jutri, poslušaj, včeraj sem ga uštrlel s fračo.
— Srce se mi uštrle in prebledim.
— Včeraj? Kam si ga uštrleli? Povej.
— Mama, v oko, s fračo sem izstrelil kamenček v Gasperjevo oko.
— Nikar mi ne pripoveduj takih grdih povestic. Govorim ti glasno, tudi sinek ne šepeta več. Trdno me objame okrog in se trese.
— Mama, mama, res sem ga uštrlel.
— Sanjalo se ti je, ljubi moj, grdo sanjalo. Pomiri se, h Gasperju pojdes in igrata se bosta.
— Ne pojdem, bojim se. Obvezali so mu, oko in ga odpeljali v bolnišnico.
— Sinku tečejo solze po licih in lovi jih v usta. Trese se, pogledam na staro budilko v kuhinji. Osem bo že, služba me čaka.
— In vendar.
— Lanek, počakaj me tu in igray se z mojo torbico. Ne jokaj, vse bo dobro.
— Ogrnem plašč in tečem. Srce mi burno utripa. In če je res? Bolje bi bilo, da bi moj, Gasper mojemu... Ne, ne, ne... Tečem, tečem, noge so težke, ko da so lesene; zda se mi, da jih komaj še premikam.
— Megla leži nad rumenimi akacijami, vlak zateglo sopiha sem od Rožnika.
— Kako dolgo ne odpro vrata, če pozvoiš. V vili je vse mho. Spet pozvonim.
— Odpri mi Gasperjeva mama.
— Povejte, kako je z Gasperjem? Tudi meni dres polze po licih in lovim sapo.
— Zakaj? Z Gasperjem je vse v redu.
— Ali, ali... ima zdrave oči?
— Seveda, popolnoma zdrave.
— Spet začutim noge in kri mi zapolje po telesu.
— To je bilo takrat, ko Lan še ni ločil hudih sanj od navadnih resnic.

ŠESTDESET LET PRVE SOCIALISTIČNE KONZUMNE-ZADRUGE NA SLOVENSKEM

Socialistični delavci so se pri nas pričeli združevati najprej pod okriljem Delavskega izobraževalnega društva v Ljubljani, ki je bilo ustanovljeno leta 1869. Člani tega društva — predvsem mlabi obrtniki in obrtniški delavci so kmalu pričeli ustanavljati tudi razne obrtniške proizvodilne zadruge (1873 Produktivno združenje krojačev, 1874 Krojaško asociacijo v Ljubljani, 1879 Krojaško unijo v Ljubljani itd.), toda te zadruge so vse imele kratko življenje. Po letu 1899, ko je bila na združevalnem kongresu v Hainfeldu ustanovljena spet enotna avstrijska socialna demokratska stranka, se je tudi pri nas razmahnilo delavsko gibanje. Pričeli so najprej ustanavljati podružnice Delavskega izobraževalnega društva, pa tudi različna politična društva. Izhajati je pričel tudi delavski tisk. Na prvem kongresu avstrijskih rudarjev, ki je bil 7. in 8. decembra 1899 na Dunaju, so bili tudi zastopniki s Kranjskega, vsi trije iz Zagorja. Leta 1894 sta bila na konferenci v Koeflachu dva zastopnika iz Zagorja, po eden pa iz Trbovelj in Velenja. 15. in 16. avgusta 1896 je bila ustanovljena prva politična stranka slovenskega delavstva, Jugoslovanska socialna demokratska stranka. Ves ta razvoj je dal pogoje tudi za začetek ustanavljanja socialističnih gospodarskih organizacij.

Ta prva socialistična gospodarska organizacija je bilo Občno konsumno društvo v Zagorju, ustanovljeno leta 1897. To sicer ni bila prva delavska konsumna zadruga pri nas. Toda Občno konsumno društvo v Zagorju je prva resnična delavska konsumna zadruga, medtem ko je bila druga taka zadruga leta 1898 ustanovljeno Občno konsumno društvo v Idriji.

Naši rudarski revirji v Trboveljskem bazenu so imeli že prej takomenovane »konsume«. Toda to niso bile delavske, marveč podjetniške organizacije. Imele so prav nasproten namen od delavskih konsumnih zadrug. Delavske zadruge naj bi delavca gospodarsko osamosvojile in osvobodile, podjetniški »konsumi« pa naj bi delavce privezali na podjetnika in ga gospodarsko zaslužili. Trboveljska premožkopna družba se je dobro zavedala, da mora imeti rudarje — če naj bodo dovolj pohlevni in če naj uspešno ne kroti zahteve prebujajočega se delavstva — tudi gospodarsko v svojih rokah. Saj so v Zagorju že 1889 prvič stavkali.

Zaradi tega so ustanovili že leta 1891 Delavsko konsumno društvo Zagorje, ki je delilo iz svojega skladišča rudarjem, paznikom in uradnikom živila in druge potrebščine. Še prej je to opravljal rudnik kar sam, ko je delil blago iz svojega »magacina«. Ta »Arbeiter Consum-Verein«, kakor so ga imenovali, je obstajal še dolgo, toda po prvi svetovni vojni je imel samo še 14 članov, predvsem rudarjev in uradnikov. Čeprav je bila to po pravili dejansko zadruga, je vse skupaj upravljal

sam. V Trbovljah je TPD ustanovila za svoje delavce in nameščence blagovno skladišče »Magacin« že pred letom 1890. Delavci so tu dobivali življenjske potrebščine na upanje, ob plačilnem dnevu pa so jim od plače odednili vse, kar so med mesecem »zafasali«, kakor so splošno govorili. V Hrastniku pa so tudi že pred letom 1890 imeli blagovno skladišče v letu 1892 ustanovljeni rudniški restavraciji, 1. 1903 pa so ustanovili zadrugo pod imenom Konsumno društvo bratovske skladišče za Hrastnik, Ojstro in Dol (Bruderladen Consum-Verein für Hrastnigg, Astro und Dol). To zadruge so delavci prevzeli v svoje roke leta 1906.

V Zagorju je v sredini zadnjega desetletja preteklega stoletja vodil rudarsko tajništvo rudar Melhijor Cobal, ki je prišel iz severnih avstrijskih rudnikov (Leoben, Misbach), kjer je ob enem z Antonom Grablovicem, ki je imel svoj sedež v Koeflachu na Gornjem Stajerskem, organiziral rudarje. 25. marca 1897 je Cobal ob sodelovanju rudniškega kovača Franceta Rinalda, rudarjev Kramarja, Kralja in Ulčarja ter steklarjev, Sajkota, Walanta Gerharda sklical prvi sestanek za ustanovitev delavskega konsumnega društva. 12. aprila 1897 je bil ustanovljen občni zbor nove zadruge, ki se je imenovala Občno konsumno društvo v Zagorju ob Savi, registrovana zadruga z omejeno zavezo. Na njem je bilo navzo-

lih 126 članov, rudarjev in steklarjev. V prvo načelstvo so bili izvoljeni Melhijor Cobal, France Rinaldo in Martin Repovš. Zadruga je bila registrirana pri Trgovskem kot zadrugi s sedešću v Ljubljani 7. junija 1897. Prvo prodajalno so odprli 1. septembra 1897 in kot skladišči jo je vodil Franc Rinaldo. Pričeli so v glavnico 709 goldinarjev. V prvem poslovnem letu, od 1. septembra 1897 do 31. decembra 1898, so imeli 4024 gld. prometa in 112 gld. čistega dobička. 1. maja 1898 so odprli še prodajalno na Lokah. Zadruga se je pričela razvijati, člani so pristopali, promet je naraščal in okrog Občnega konsumnega društva se je osredotočilo vse tedanje delavsko gibanje. Melhijor Cobal je bil tiste čase delaven pri zadrugi, pri strokovni organizaciji, bolniški blaginji, pri politični organizaciji itd. Prav tako tudi njegovi sodelavci, ki jih je bilo iz leta v leto več. Zadruga se je lepo razvijala, leta 1911 pa so imeli huje prepire, ki so za leto dni zavirali napredovanje.

12. julija 1922 se je zadruga združila s sosednjima zadrugama v Trbovljah in Hrastniku v skupno zadrugo Splošno konsumno društvo »Posavje«, s sedežem v Zagorju, ki je imelo v letu 1922/23 šest poslovalnic ter za tedanje čase velik promet 6.336.500 din. 1. julija 1923 pa se je zadruga spet združila na prejšnje sestavne dele. Zagorje je imelo tedaj tri poslovalnice s 1230 člani, od tega

Zagorje 878, Loke 180 in Velenje 162. Splošno konsumno društvo »Posavje« v Zagorju je imelo dva zadruga doma, enega v Zagorju, drugega pa na Lokah, kjer je bila poleg doma tudi dvorana za delavske kulturne in druge prireditve. Ta dvorana je bila zgrajena leta 1924 ter je bilo v njej 250 do 300 sedežev. Tukaj je imela sedež Splošna delavska kulturna organizacija »Svoboda« oz. po njeni razpustitvi »Zajemnost iz Zagorja«. Veliko je število kulturnih in drugih prireditev, zborovanj in sestankov, ki so bili v tej dvorani. Dvorano so med narodnoosvobodilnim bojem partizani pognali v zrak, ker so Nemci nameravali v njej napraviti svojo postojanko.

Po osvoboditvi je delovala v Zagorju najprej Nabavno prodajna zadruga (Naproza), v kateri so bile združene vse zadruge iz Zagorja in okolice, ki so imele nabavno prodajni zbirališče. Ko so se odločile od njega kmetijske zadruge, je ostala v Zagorju delavsko uslužbenška Potrošniška zadruga. Iz slednje je nastalo Trgovsko podjetje »Potrošnja«, ki prav uspešno posluje.

To je kratek prikaz zgodovine delavske potrošniške zadruge zatorskega socialističnega delavstva, ki je bila več desetletij močna gospodarska hrbtnica socialističnega delavskega gibanja in je v svojih tisočih letih znaten in pomemben delež v delavskem socialističnem gibanju zagorskega delavstva.

Črtež A. Kristan

S SEJE PREDSEDSTVA ZVEZE SVOBOD IN PROSVETNIH DRUŠTEV

PRED SEZONO

Vlado Jordan: Zločin (1943)

POBUDA, KI NE SME BITI POZABLJENA

Razstava v tovarni

Ni dolgo tega, kar je delovni kolektiv Titovih zavodov »Litostroja« proslavil 10-letnico obstoja svojega podjetja. Ob tej priložnosti smo se seznanili ne samo z napredkom in delovnimi uspehi Litostroja, marveč tudi z likovnim ustvarjanjem nekaterih njegovih članov, ki so svoja dela pokazali na dveh razstavah. Obe sta bili zelo dobro urejeni. Prva v avli livarne sive litine, ki je bila pred desetimi leti prva slavoslovnega začetka obratovanja prvega objekta Litostroja, in druga v Mali galeriji, v samem centru mesta.

»Litostrojska nedelja«, pripravljena v počastitev lepega jubileja, je privabila okrog 20.000 prebivalcev Ljubljane in okolice, ki so si ob enem ogledali tudi razstavo v tovarni. Z velikim zanimanjem so si druge dneve ogledovali to razstavo tudi sami člani kolektiva, ki so našli med delom ali po delu čas in se tako seznanili z likovnim ustvarjanjem svojih sotovaršev, za kajere niso nikoli mislili, da njihove žuljave roke lahko obvladajo tudi čopič in dieto.

Razstavo v Mali galeriji si je ogledalo nad 2500 ljudi, kar je tudi velik uspeh.

Razstava v Litostroju je dokazala, da imajo naši preprosti delovni ljudje radi likovne stvaritve, ki jih razumejo, da radi gledajo vse, kar je lepo. Posebno še če jim je dana možnost, da si jih ogledajo celo v samem podjetju.

To ne sme biti osamljen primer. Prav bi bilo, da bi tudi drugi člani kolektivov, ki svoj prosti čas posvečajo likovnemu ustvarjanju, privedli svoje razstave v svojih tovarnah, kakor tudi razstave drugih umetnikov. S tem bi delavcem odpirali vrata v svet likovne umetnosti, ustvarjalci pa bi dobivali vsaj moralno pobudo za nadaljnje delo.

To potrjujejo tudi besede iz

knjige vtisov iz Male galerije, ki so jih napisali obiskovalci.

Tako je opolnomočeni minister Pakistana v Jugoslaviji Malik, napisal:

»Bilo mi je v veliko veselje, da sem videl takšno razstavo. Zelo poredkoma je mogoče srečati takšno podjetnost in pogum naravnih talentov, delavcev iz tovarn. Tudi celotna ureitev je nedvomno vredna pohvale.« — Drugi naši domači ljudje pa so napisali:

»Mislim, da kažejo razstavljená dela na razvoj, ki ga je treba vsestransko podpirati in nuditi pomoč. Najbolj pa mi ugaaja, da ta dela in zamisli izvirajo od tovarišev, ki so dnevno zaposleni z ročnim delom.«

»Kvalitetno uspela razstava naj da pobudo tudi drugim večjim kolektivom.«

»Razstava je plod zelo uspešnega dela in je skratka, osvetočajoč moment med tukajšnjimi razstavami.«

»Razveseljuje me dejstvo, da poleg dela v tovarni, člani kolektiva, niso pozabili tudi na udejstvovanje na prosvetnem področju. Razstava mi ugaaja.«

»Razstava je majhna, toda bodra, optimistična, svobodna od uvoženih form raznih »écoles«. Morda je prav zaradi tega tako malo zanimanja zanj od strani umetnostnih gurmanov in kritikov? Razstavljavcem kličem: pogumno po lastni slovenski poti, za samostojno umetnost, dostopno množicam! Kaj da bi več pisali! — S svojimi slikarskimi in kiparskimi deli so na

- O TEBI, TVOJEM DELU,
- TVOJIM USPEHIH IN
- TEŽAVAH PIŠE
- DELAVSKA
- ENOTNOST

Na svoji zadnji seji, 16. septembra, je predsedstvo Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije med drugim sklenilo, da bo pripravilo svetlo, ki bo sklican sredi oktobra, da skliče v prvi polovici januarja kongres Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije. Kongres naj bi bil v Mariboru.

Na tej seji se je razvila živahna razprava o vsebini in organizaciji prosvetnih društev. Ugotovili so, da so se okrajni Sveti zelo utrjili in začeli voditi dokaj samostojno politiko. Ta razvoj je še močno podprla ustanovitve občinskih Svetov, ki postajajo vse bolj pomembna skupnost prosvetnih društev.

Z jesenskimi združitvenimi kongresi pa so bile dane nove smernice za delo prosvetnih društev, ki so težile za tem, da se prosvetno delo osvobodi vsakega birokratskega vmešavanja, direktnosti in da začne prosvetna društva delovati čim bolj samostojno. Ko danes pregledujemo rezultate skoraj dvestoletnega dela, lahko ugotovimo, da je bil ta namen dosežen.

S povečanjem okrajev je postalo oteženo delo okrajnih vodstev, saj združujejo ne-

kateri okraji tudi 150 prosvetnih društev. Ta povečanje in pa tudi razvoj naše ljudske oblasti, sta zahtevala, da zaradi boljše povezave, zaradi zelo skupnih interesov in možnosti skupnih akcij začnemo ustanavljati občinske Svete Zveze Svobod in prosvetnih društev. Skromne izkušnje so pokazale, da je ta oblika zelo primerna in da so povsod tam, kjer ti Sveti dobro delujejo, dosegla prosvetna društva pomembne uspehe. Zato kaže občinske Svete še utrjevati in jih razvijati, kajti z njimi bomo utrjevali glavno celico našega družbenega življenja — komunio.

Zal pa moramo ugotoviti, da se društva še niso otesla zaprtosti, da se še vedno preda oklepajo notranjih oblik in metod dela, ki so nastale v vse drugačnem času in razmerah in danes že resno otežujejo nadaljnji razvoj prosvetne dejavnosti. Ob tem mislimo na preveč torgo ohranjanje starih organizacijskih oblik, to je sarkoznih družbenih amater-

skih umetniških sekcij in premajhno razumevanje za spremembe, ki jih je v prosvetno delo vnesel naš politični in gospodarski razvoj. Naloga prosvetnega društva ni samo v tem, da preko svojih sekcij posreduje gledalcem in poslušalcem posamezne umetniške stvaritve, marveč je njegova naloga v današnjih pogojih veliko širša. Njegova dolžnost je, da skrbi za vse prosvetno delo v svojem okolju, da pomaga približevati občanom tudi pridobitve sodobne tehnike in kulture. Tako bi morala prosvetna društva bolj skrbeti za kvalitetne filmske predstave, čeprav marsikaj ne upravljajo kinematografskih podjetij. S tem bi marsikaj odpadle upravičene tožbe, da predvajamo tudi filme, ki ne zaslužijo, da bi jih uvrstili v programe naših kinematografskih podjetij. Zelo napadno ravnanje povsod tam, kjer vidijo v radiu svojega nevarnega tekmečka, ki prinaša v prosvetno delo samo škodo, namesto, da bi videli v njem močnega

zaveznika, ki ima prav iste naloge in interese, to je, zabavati, plemeniti in izobraževati svoje poslušalce. Društva bi morala razumeti tudi to, da ni njihova naloga, da po svojih močeh skrbijo za kulturno razvedrilo samo svojih članov, marveč da je njihova naloga veliko širša. Smiselno bo bilo, če bi se posluževala tudi oblik, ki niso organizacijsko toge, ki pa vseeno služijo v svoji končni stopnji istemu cilju kot si ga zadajajo prosvetna društva v svojih sekcijah. Tako bi bilo mogoče prirejati različne kulturne zabave na prostem. Lomiti bi bilo treba organizacijsko okostenelost tako lastnih sekcij, kakor športnih in drugih organizacij in ustvarjati z njimi močno zvezo in pripravljati skupne akcije. Nadalje bi bilo treba razvijati medsebojna gostovanja, ki nudijo občanom kulturno razvedrilo, hkrati pa močno utrjujejo tovaršstvo med prosvetnimi društvi. Odpusti bi morali pomisliti, da z gostovanji slabijo društva dejavnost lastnih sekcij, ker je potem zanimanje za njihove prireditve veliko manjše. Na Slovenskem imamo danes že toliko raznovrstnih programov in različnih skupin, da bi ta pomislek ob dobri organizaciji zanesljivo odpadel. Zanimive prireditve, ki vzbude pri gledalcih posebno zanimanje, so vedno privlačne. Ker prosvetna društva tega ne vidijo, jim to vedno znova dokazujejo nastopi raznih polpodičnih in podkloničnih umetniških skupin od Radia do različnih gledališč, ki v vsakem kraju, kjerkoli nastopijo, naletijo na hvalno občinstvo. Če se pogledamo v njihove programe, vidimo, da so v pretežni večini zabavni. Iz tega sledi zaključek, da si ljudje žele zdravega razvedrila in da kulturna zabava ni nobena pregrha, kot mislijo nekateri najbolj okosteneli prosvetni delavci. Ti prosvetni delavci so prepričani, da morajo ljudje kazati veliko zanimanje za nastope pevskih zborov, ki pojo že tisočkrat prepete pesmi o nesrečni vojašini, o dekletu, ki toži za fantom, o turskih grifih in podobnih motivih, da morajo kazati podobno navdušenje za vse moderne pesmi, ki pa ne uspejo ogreti poslušalcev, in ker poslušalci tega ne razumejo, so seveda po njihovem mišljenju nekulturni, nevezgogeni in da zato v njihovem okolju ni mogoče nič pametnega početi in je ves njihov trud skoraj nesmi-seln. O takšnih in podobnih pojmovanjih, v psihi delovnega človeka, o njegovih kulturnih

potrebah, o njegovem veselju do zabave, o tem, kako preživi naš delavec prosti čas, o obupnem dolgočasu v nekaterih naših naseljih, o novih nalogah, ki jih ta razvoj postavlja pred prosvetna društva, o vsem tem in še marsikaj bo potrebno spregovoriti na občini zborih delavskih prosvetnih in prosvetnih društev Slovenije. Ts

NOVA KNJIGA

Bebler Aleš: Potovanje po sončnih deželah. Ljubljana. DZS 1956. str. 227. V knjigi so zbrani potopisi iz Severne in Južne Amerike, Afrike in Azije. S svojo široko družbeno, politično in človeško razgledanostjo nam avtor zaostale dežele Amerike, Afrike in Azije približa, da jih moramo vzljubiti, kot jih je vzljubil on. Ob koncu knjige pravi: »Rad imam sončno pripeko, rad imam globoko sinjino reba, rad imam temnozeleno džunglo in rad imam ljudi, ki živijo tam, njihovo siromaštvo in potrpežljivost, njihov ponos in upanje, njihova prizadevanja in njihove boje.«

Frane Kršinič: Jutro, marmor.

Komorni moški pevski zbor iz Celja, ki je dobil na festivalu amaterskih pevskih zborov v Londonu prvo nagrado.

KULTURNO PROSVETNA DRUŠTVA BEOGRADA PRIREJAJO SVOJ

PETI FESTIVAL

Malo, vse premalo vemo o kulturno-prosvetni samodejavnosti v krajih izven naše republike. Res, to ni prav. Zdi se, kot da smo zaverovani sami vase pri tem pa večkrat samozadovoljno tapljamo na mestu. Posebno v naših večjih mestih ni tiste vsestranske živahnosti, ki v nepristilni obliki vabi in druži tisoče mladih in starih ljudi, jim odpira pota v kulturno zakladnico vsega, kar je človeštvo ustvarilo in jih uči vrednoti lepo in slabo, dobro in zlo, resnico in neresnico, pravico in krivico. Res je, da je življenje v središčih polnejše, da ljudje hitijo v gledališče, polnijo kinodvorane, poslušajo radio in koncerte, gledajo likovne razstave. Res je to. Res pa je tudi, da prevladuje le pasivni odnos do kulture, da se pojavljajo bolj kot opazovalci, poslušalci, gledalci. Manj pa je neposredne dejavnosti, v kateri se pojavljajo kot aktivni činitelji, kot soustvarjalci. Nedvomno je temu deloma krivo tudi pomanjkanje gmočnih sredstev in prostorov. Vendar menim, da le deloma, ker moški primeri kažejo, da je moč široko razviti prosvetno dejavnost tudi ob pogojih, kakršni

pač so. Tak primer je nedvomno Beograd.

Prav te dni bo pričel v Beogradu peti festival kulturno-prosvetnih društev mesta Beograda. Vsaki od dosežanih festivalov je predstavljala za Beograd velik dogodek. Tudi letošnji festival, ki se vrši v znaku priprave beogradske mladine na VII. kongres ZKJ in nosi obeležje proslave 40-letnice Oktobrske revolucije, predstavlja veliko doživetje. V treh največjih dvoranih, v dvorani Doma sindikatov, v dvorani Kolarčeve univerze in beogradskega Dramskega gledališču se bodo v festivalskih dneh pomerile najboljše kulturno-prosvetne skupine Beograda. Da, v največjih dvoranih. Na misel mi prihaja, kakšne velike težave in zapreke se stavi pri nas, preden bi prodrlo neko kulturno-prosvetno društvo, na primer, v dramo, opero ali umetnostno razstavno galerijo!

Sicer pa uživajo mnoga beogradska kulturno-prosvetna društva velik sloves, saj so se prenekatere proslavile tudi v inozemstvu. Tako so na primer zbor, plesna skupina in orkester »Branka Krstanovića«

osvojili v Moskvi na mladinskem festivalu zlate medalje. Enodušno priznanje je žela folklorna skupina »Branka Cvetkovića« v Franciji in zbor iste grupe društva je v Arezu osvojil prvo mesto in nagrado. Likovna skupina »Branka Cvetkovića« je prejela v Bologni največje priznanje. Tu so navedena le nekatera priznanja, ki so jih beogradska društva prejela v inozemstvu. To pa je tudi dokaz njihove visoke umetniške ravni, ki seveda ni nastala sama po sebi, temveč je plod širokega in požrtvovalnega udejstvovanja preko 6.000 aktivnih članov, ki delujejo v 45 kulturno-prosvetnih društvih in 14 samostojnih amaterskih kolektivih.

Beogradski festival kulturno-prosvetnih društev je za beogradske prebivalstvo pomemben dogodek. Taki festivali, ki jih pri nas tudi srečujemo, zlasti v industrijskih središčih, dajejo novega poleta širokemu prosvetnemu udejstvovanju in pritegnjujejo v tvorno udejstvovanje nove in nove, zlasti mlade ljudi, kjer najdemo zabavno, prijetno pa tudi koristno torišče svojega udejstvovanja.

JOŽE VALENTINCIC

MRTVO SONCE

Otrok je risal. Zamaknjeno je sledil ure in ure čopiču, ki je na belem listu ustvarjal čudovite pokrajine, kjer so iz temnega zelenja rastle rože, velike kot drevesa in v drevesca, velike kot palače.

»Nariši svoj dom, Petrick!« mu je rekla učiteljica. »Nariši svojo mamo, ata, sestrico — saj jih imaš radi!«

Zvedavo jo je pogledal, resnoba premišljanja je obstala za trenutek v njegovih očeh. Spet je uprl svoj pogled vanjo in oči so se mu zaiskrile.

»Mamica je moj sonček, sestrica tudi, lepo ju bom narisal.«

»Kar riši!« — ga je hrabrila učiteljica. »Nariši tri sončke, ki grejejo in svetijo v tvojem domu — mamo, ata in sestrico!«

Zatopil se je v beli list. Narišal je zeleno trato, jo posejal z živobarvnimi rožami. V sredini nad njo je narisal sonce, veliko, zlatorumeno, polno topline in svetlobe. Kraj njega še majhen sonček, prav tako lep in žareč. Daleč od obeh sonc, prav pri kraju neba, pa je narisal velik krog, ves siv in temen.

Poklical je tovarišico. Ves ponosen ji je pokazal:

»Glejte, sem že narisal svoj dom!«

Učiteljica je pogledala risbo in zmajala z glavjo:

»Zmotil si se, dragi. Glej, kako čudno si pobarval to sonce v kotu. Pravo sonce je vedno svetlo in zlato. To je mrtvo sonce.«

Začuden jo je pogledal. Kako da ga tovarišica ne more razumeti? Resno jo je pogledal:

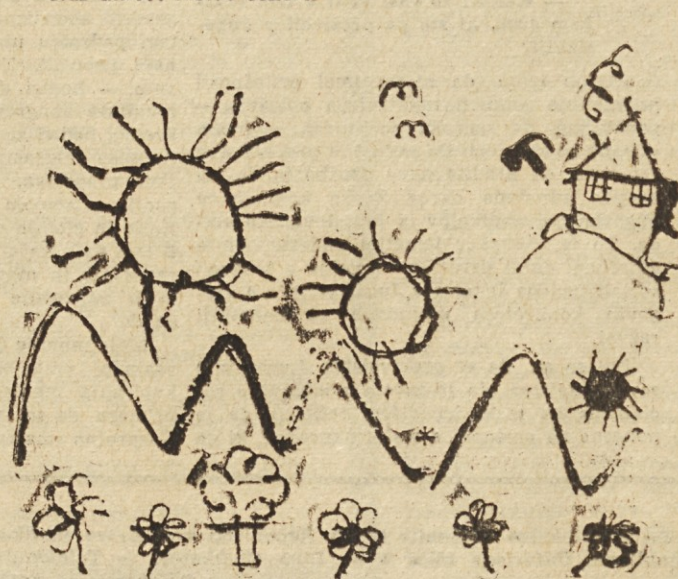
»Saj dobro vem, da je pravo sonce vedno svetlo in rumeno. Pa to je le — naš ata!«

Umolknil je. Temna senca je zastrla njegov nasmeš.

— Naš ata... Saj ga nikoli ni doma. Kadar pride, se ga vsi bojimo. Tudi mama. Nikoli me ne vzame v naročje. Vedno pride slabe volje domov. Če se s sestro smejeva, se razjezi in udari. Pa si ne upava zajokati, ker bi še huje udaril... —

Naš ata... mrtvo sonce!

Prevedla Jasna Kosmina

Pred nekaj dnevi je umrl znani italijanski antifašist Gaetano Salvemini. Vse svoje življenje je posvetil polemiki s fašisti in katoliškimi cerkvijo. Med prvo svetovno vojno se je odločil ne upri italijanskim nacionalistom, ki so si zadali za cilj osvoboditev Dalmacije, ki je naseljena v glavnem s slovenskim življenjem. Ko je fašizem v Italiji prišel na oblast, je Salvemini takoj stopil v aktivno opozicijo in so ga zaradi njegovega antifašističnega delovanja leta 1925 tudi aretirali in zaprli. Po izpustu iz zaporja je emigriral v ZDA, kjer je bil profesor za italijansko zgodovino na univerzi v Harvardu in sicer od leta 1933 do pomladu 1947. Poleg tega, da je bil antifašist, je bil tudi prepričan antiklerikalec. Njegovo stališče je bilo, da mora biti politična oblast ločena od cerkvene. Bil je pristaša laične države. Zahteval je, da se ta ločitev uvede predvsem v šolah, kjer se vzgajajo novi državljani. Pred 50 leti je že zapisal:

»Šola je laična, kadar je sila zakona ne podreja nadzorstvu cerkvene hierarhije in ker smo v Italiji, gre tukaj za katoliško hierarhijo. Laična šola mora vzgajati mladino v popolni nemora vzgajati mladino v popolni odvisnosti duha nad neznanstvenimi predsodki. Ne sme vsiljevati mladini verske, filozofske ali politične nazore v imenu oblasti, ki ne dela pod kontrolo razuma. Laična šola mora mladini dati možnost, da si bo popolnoma zavestno in svobodno oblikovala svoja politična, filozofska in verska prepričanja.«

Salvemini je napisal nekaj knjig, v katerih razkrinjuje fašizem in katoliško cerkev ter sodelovanje med obema.

Prinašamo prevod njegovega eseja, ki ga je napisal med uvodnimi besedami k svoji knjigi KLERIKALNI ŠOLSKI PROGRAMI, ki je izšla junija 1951.

Ko sem bil star 20 let, sem se seznanil s staro toskansko plemkinjo, na katero sem se navezal kakor sin in tudi ona je bila meni kakor mati. Bila je globoko verna, tako da je že nagibala na misticizem. Vse svoje življenje

dolgi razgovori, ki sva jih imela posebno v poletnih mesecih, ko sem jo obiskoval v njeni podeželski reziden-ciji, sva razpravljala o vsem, vendar nikoli ne o verskih dogmah. Mislim, da ni nikdar podvomila o tem, vendar se tudi ni posebno zanimala zanje. V meni je iskala in pričakovala, da najde sprejetje njenih moralnih načel in prilagoditev življenja tem načelom in jaz bi bil rad vedno storil vse, kar je bilo v mojih močeh, da je ne bi razočaral.

V takem duševnem sožitju sva hodila na številne izlete povsod in ne sporazum naju niso razdvajali, kajti

Stara dama

nje je posvetila dobrotelnosti. Vsa ganjena je bila, kadar je pripovedovala o avdiciji, ki jo je bila z mnogimi drugimi romarji deležna pri Leonu XIII., kako je papežu poljubila tresoč se roko, ko je med romarji stala v prvi vrsti. Nekdo je bolehná šla v Rim, da bi Pilju X. svetovala, da bi bilo dobro, če bi skrbno zaslišal nekega duhovnika za katerega se je govorilo, da bo imenovan za škofa, kajti po njenem mnenju ni bil tak, da bi bil vreden tako visokega zaupanja. Prepričan sem, da je večkrat molila, da bi se jaz vrnil v naročje tiste vere, ki je bila njej življenje in rešitev. Toda nikoli mi o tem ni govorila. V

oba sva bila prepričana, da bova našla pot nazaj v moralni pristan, iz katerega sva krenila. Ni dopuščala, da bi med njeno vero in znanstvenimi resnicami bila protislovja, vendar pa tudi ni odobrvala, da bi vera postavljala preventivne meje znanstvenemu napredku.

Po njenem mnenju bi se moralo sožitje med religijo in znanostjo neizogibno poroditi iz svobodne poti znanosti do religije, ne pa iz diktature religije nad znanostjo. Izpovedovala je sicer svoj odlični katoličnem, toda protestirala bi bila, če bi jo kdo nazival s klerikalno. Izjavljala je, da je ona liberalna katoličanka, da je

NON EXPEDIT nesmisel in skomizgnila je z rameni, kadar so govorili o svetovni oblasti. Jaz sem ji pravil, da je savonarolska kristjanka z janzenističnimi primesi.

Miselnoto klerikalca je namreč povsem drugačna. Trmasto vztraja na svojem, domišljavo in nepopustljivo razpravlja, obseda in grozi ne toliko o vprašanju morale, kolikor o vprašanju dogmatičnih osnov religije. Izven teh zanj ni moralnega življenja. Kdor ni klerikalec, ni katoličan; kdor ni katoličan, ni kristjan; kdor ni kristjan, ni veren; kdor ni veren — ta je amoralen. Zato — kdor ni klerikalec, je pač hudobno bitje, ki je družbi nevarno.

Izkušnje pa kažejo, da je lahko nekdo popoln klerikalec in obenem največji lopov. Možno je pa tudi, da človek ni klerikalec, ni katoličan, ni niti kristjan in tudi veren ni, pa je vendarle poštenjak.

Ljudje iste veroizpovedi imajo različne poteze v značaju; ljudje različne veroizpovedi imajo lahko tudi isti moralna načela. Teh izkušenj klerikalce ne priznava. Zanj obstaja samo prepričanje, da če ne priznava njegovih dogem, si pač izgubljená duša.

In ker je prepričan, da bo njegova duša rešena, si pač prizadeva, da bi rešil duše svojih bližnjih in je pri tem domišljav, nadut in oblasten. Znanost dopušča, naj dela kar hoče, dokler se ne dotakne meja, ki jih postavljajo dogme. Kadar pa pride do te točke, tedaj pa pravi — stoj!

Prevedla Jasna Kosmina

SVOJ ZAIK

Južnoafriški sindikati se združujejo

V Južnoafriški uniji je bila pred dnevi ustanovljena nova sindikalna konfederacija, h kateri so pristopile štiri glavne sindikalne federacije. Nova konfederacija ima kakih 300 tisoč članov.

Afriški delavci

Plenum CK KP Francije

Preteklo sredo se je sestel v Parizu plenum Centralnega komiteja Komunistične partije Francije in razpravljati o političnih razmerah v Franciji v zvezi z alžirsko vojno, gospodarskimi problemi dežele in položajem delavskega razreda.

Volilni uspeh britanskih laburistov

Na dopolnilnih volitvah v Gloucesteru je zmaga laburistična stranka. Laburistični kandidat Jack Diamond je dobil 18.895 glasov, medtem ko je kandidat konservativcev Francis Cashwood dobil 10.521 glasov. Ob objavi volilnih rezultatov je vodja britanskih laburistov Hugh Gaitskell izjavil, da je zmaga laburistov »dokaz nepopularnosti konservativne vlade« in da je »prišel čas za spremembo«.

Protesti proti ekonomski politiki francoske vlade

Predsedniki in člani 74 občinskih svetov v južnih pokrajinah Francije so v začetku preteklega tedna kolektivno podali ostavke v znamenju protesta proti vladni kmetijski politiki. S svojimi nedavnimi reformami je vlada blokirala cene petnajstih kmetijskih proizvodov, s čimer je zmanjšala dohodek francoskih kmetov za kakih 130 milijard frankov. To je iz-

zvalo splošno nezadovoljstvo. Iz južnih pokrajin Francije poročajo, da bodo verjetno v kratkem podali kolektivne ostavke tudi predsedniki in člani kakih 100 občinskih svetov.

Boj proti ostankom starega na Madžarskem

Sekretar Centralnega komiteja Madžarske socialistične delavske partije Karoly Kis je v članku, ki ga je objavil »Magyarorszag«, govoril o potrebi tesnejšega povezovanja članov Partije z množicami ter se zavzel za vsakodnevno konstruktivno borbo proti oportunističnim in revizionističnim težnjam, obenem pa tudi proti dogmatizmu iz preteklega obdobja. Dejal je, da sklepe državne konference Madžarske socialistične delavske partije često nepravilno tolmačijo, češ da se ni potrebno bojevati proti dogmatizmu in napakam preteklosti. Kis je dejal, da se v posameznih partijskih organizacijah pojavljajo sektaške težnje in da so ponekod prav sektaške in dogmatične težnje bolj nevarne kot tiste, ki jih navadno imenujemo »desni odklon«.

Proti birokratizmu na Kitajskem

Kitajski list »Zen Min Zi Bao« je objavil članek, iz katerega je razvidno, da so doslej iz raznih državnih organov v vsej deželi poslali v nižje upravne organe in ustanove, v osnovne politične organizacije in neposredno v proizvodnjo nad 300.000 ljudi. V sporočilu je poudarjeno, da je akcija za zboljšanje delovanja državne administracije in zmanjšanje držav-

vjetski zvezi zaradi njene »čvrstega stališa nasproti poskusom Amerike, da bi uničila neodvisnost Sirije. Asali je izjavil, da zasluži takšno stališče Sovjetske zveze »hvaležnost vsega sirskega naroda«.

Prve volitve v Etiopiji

V Etiopiji so se minulo sredo začele prve parlamentarne volitve, ki temelje na splošni volilni pravici. Na volitvah bodo prvič sodelovale tudi ženske. Volitve bodo trajale mesec dni in na njih bo sodelovalo kakih 5 milijonov volivcev.

Kongres arabskih žena

V Damasku, glavnemu mestu Sirije, se je v začetku preteklega tedna začel IV. kongres žena iz vseh arabskih držav. Predsednik Sirije Kuatli je v svojem pozdravnem govoru poudaril, da so arabske žene odigrale izredno pomembno vlogo v boju za nacionalno osvoboditev in prepoved arabskih narodov.

Gaitskell napada gospodarsko politiko britanske vlade

Vodja britanske laburistične stranke Hugh Gaitskell je napadel vladno gospodarsko politiko. V pismu ki ga je poslal laburistom, je rečen: »Največji problem, ki danes stoji pred nami, je stalno dvigovanje življenjskih stroškov, za kar je odgovorna konservativna vlada, ki ni izpolnila svojih predvolilnih obljub.«

Demonstracije proti atomskim eksplozijam na ulicah Tokia.

Žrtve atomske bombe v Hirošimi

V Hirošimi so uradno objavili, da je od eksplozije prve atomske bombe (ki so jo Američani vržili na Hirošimo avgusta 1945) in od njenih posledic izgubilo življenje 240.000 ljudi in ne 79.000, kakor so sprva cenili. Med civilisti je bilo 170.000 smrtnih žrtev, med vojniki pa 70.000, medtem ko je bilo ranjenih 150.000 ljudi.

Sirija se zahvaljuje Sovjetski zvezi

Sirski list »Al Kabas« je objavil izjavo predsednika sirske vlade Sabri Asalija, v kateri daje priznanje So-

Na XII. zasedanju Generalne skupščine OZN, ki se je začelo pretekli tork, bodo razpravljali tudi o nedavni britanski vojaški intervenciji v Omanu, arabski deželi na jugovzhodu Arabskega polotoka. Na sliki vidimo skupino omanskih borcev, ki se vojskujejo za neodvisnost svoje dežele.

DVANAJSTO REDNO ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Najvažnejši problemi sodobnega sveta

V NEW YORKU SE JE MINULI TOREK ZAČELO XII. REDNO ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV, NA KATEREM BODO RAZPRAVLJALI O ŠTEVILNIH POMEMBNIH PROBLEMih SODOBNEGA SVETA, OD KATERIH REŠITVE JE ODVISNA USODA SEDANJH IN BODOČIH POKOLENJ.

Na dnevnem redu letošnjega zasedanja Generalne skupščine Zdrženih narodov je 59 točk, kar dokazuje, kako ogromno delo čaka predstavnike 81 držav, ki so članice OZN. V ospredju pa so vsekakor trije nadvse važni problemi, o katerih združeni narodi razpravljajo že več let. Ti problemi so: razorožitev, ekonomska pomoč nerazvitim in premalo razvitim deželam, kolonialno vprašanje.

Razprava o razorožitvi bo prav gotovo zelo živahna. To je vprašanje, za čigar rešitev bi se morali Zdrženi narodi zavzeti kar se da hitro in učinkovito, zlasti še zato, ker zasedanje Podkomiteja OZN na razorožitev ni upravičilo pričakovani. Zaradi negativnih stališč velesil, ki so članice tega organa, ni prišlo niti do skromnih sporazumov in prvih praktičnih ukrepov za razorožitev. Svetovna javnost pričakuje, da bo Generalna skupščina — v imenu vseh narodov, ki se vedno bolj zavedajo, kako nevarno je oboroževalno tekmovalstvo — razjasnila vzroke zastoja v delu Podkomiteja za razorožitev in se zavzela za ukrepe, ki bi omogočili prve korake na poti k razorožitvi. Težko je na primer verjeti, da bi se kdorkoli upal odkrito upreti Zdrženim narodom, če bi le-ti zahtevali, naj velesile prenehajo preizkušati atomsko orodje. Svetovna organizacija bi tudi okrepila svoje organe, ki se ukvarjajo z razorožitvijo, z novimi člani, predstavniki tistih držav, ki se iskreno zavzemajo za razorožitev in ki bi s svojo nepristransko dejavnostjo pomagali zblížiti oba sprta, do zob oborožena bloka. Če bo Generalna skupščina razpravljala o razorožitvi z iskreno željo najti možnosti

za ukrepe, ki bi premaknili ta problem z mrtve točke, potem bo opravičila pričakovanja svetovne javnosti.

Podobno je z ekonomsko pomočjo nerazvitim in premalo razvitim deželam. Tudi ta problem je zelo pereč. Res je, da velesile že vrsto let podpirajo te države, toda njihova pomoč je petdesetkrat manjša od vsote, ki jo porabijo za oborožitev, oziroma desetkrat manjša od vsote, ki jo nerazvite države potrebujejo, da bi povečale svoj narodni dohodek vsaj za 2% na leto. Hiter razvoj tehnike v industrijsko razvitih državah pa razlike med razvitimi in nerazvitimi še povečuje. Zato se je Ekonomsko-socialni svet OZN zavzel za ustanovitev Posebnega sklada za gospodarski razvoj nerazvitih držav. Njegovo pobudo so pozdravile skoraj vse države, nekatere velesile, predvsem ZDA, pa ji nasprotujejo, ker bi rade še nadalje izkoriščale svojo pomoč za politični in gospodarski pritisk. Od tega.

Britanski sindikati niso zadovoljni z vladno politiko

Izvršni svet britanskih sindikatov je objavil poročilo, ki ga bo prihodnji mesec predložil letni sindikalni konferenci. V poročilu je med drugim rečeno, da britanska vlada ni ukrenila vsega, kar je potrebno, da bi »stimulirala proizvodnjo in oživila investicije, kar je po mnenju sindikatov glavni problem britanskega gospodarstva. Sindikati erde, da je vlada sprejela »politični proračun«, ki ne upošteva resničnih potreb, koncesije srednjim slojem in industrialcem pa bučno razglašala kot spodbudo za večjo proizvodnjo.

Razssem na Jugu ZDA. Skupina članov rasistične organizacije Ku Klux Klan demonstrira pred neko kinodvorano v mestu Charlotte (država Carolina) proti predvajanju filma, ki obsoja rasno diskriminacijo.

OKNO V SVET

DI VITTORIO O JUGOSLOVANSKI POTI V SOCIALIZEM

Popolnejša oblika delavske demokracije

Tovariš Giuseppe di Vittorio, generalni tajnik italijanske Generalne konfederacije dela, najmočnejše sindikalne organizacije v Italiji je ob odhodu iz Jugoslavije, kjer je preživel svoj letni dopust, sprejel dopisnika »Politike« in odgovarjal na njegova vprašanja.

— Kakšni so vaši vtisi v tem kratkem času, ki ste ga preživel v Jugoslaviji?

»Kljub temu, da nisem imel priložnosti podrobneje proučiti tukajšnjega položaja — ponavljam, da sem na počitnicah — imam vtis, da se vaš delavski razred in prebivalstvo zavedata, da gradita novo družbo in da sta krepko združena okrog Zveze komunistov Jugoslavije, sindikatov in jugoslovanske vlade. To je vsekakor temeljni podatek, ki je potreben, da si ustvarimo mnenje o trdnosti socialističnega sistema v Jugoslaviji in o njegovih konkretnih možnostih za nadaljnji razvoj.

Zdi se mi, da se prebivalstvo Jugoslavije zaveda dejstva, da je začelo z izgradnjo socializma na nizki izhodiščni točki in da je ponosno na postopni a stalni napredek, ki ga

ustvarja v izgradnji socialističnega gospodarstva in dvigavanju življenjske ravni. V tem je tudi jamstvo, da se bo ta proces še nadalje razvijal uspešno.

Moram vam reči, da je splošni vtis, ki ga bom odnesel iz vaše dežele, zelo pozitiven.

Delavsko samoupravljanje predstavlja najbolj zanimivo plat jugoslovanske poti v izgradnji socializma. Na žalost nisem niti na tem področju imel priložnosti stvar podrobneje proučiti. Toda zahvaljujemo temu, kar vem — bodisi da gre za izredno zanimive rezultate kongresa jugoslovanskih delavskih svetov, bodisi za ugotovitve proučevanja italijanske delegacije, ki je bila v vaši deželi — sem prepričan, da Jugoslavija ustvarja s svojim sistemom delavskih svetov neko polnejšo in globljo obliko delavske demokracije. S tem daje vaša dežela svoj lastni prispevek različnim in mnogostanskim potem, po katerih napreduje socializem v različnih deželah.

Moje mnenje je, da se je treba boriti proti vsakršni vrsti shematizma in mehaničnega kopiranja izkušenj drugih dežel — tudi v primeru, da so te izkušnje povsem pozitivne. Nasprotno smatram, da mora delavski razred

vsake dežele mobilizirati vse svoje ustvarjalne sile, da bi na ta način dal svoj prispevek k oblikovanju socialistične družbe, skladno z zgodovino in tradicijo lastnega naroda in objektivnim položajem lastne dežele.

Gledajoč na stvari s tega zornega kota menim, da jugoslovanski delavski razred izvršuje popolnoma to nalogo.

V zelo zanimivem razgovoru, ki sem ga imel s tovaršem Titom, sem dobil vtis, da je on pripravljen v največji meri prispevati h krepitevi socialističnega sistema v svetu in k enotnosti in razvoju mednarodnega delavskega gibanja. Tito je človek, ki ima izredno jasno predstavo o stvarnosti, pa naj gre za jugoslovanski položaj ali za odnose na mednarodnem področju.

— Kaj lahko poveste o perspektivi zblíževanja med Italijo in Jugoslavijo?

»Italijanski delavci, ki podpirajo politiko prijateljstva z vsemi narodi, so najneposredneje zainteresirani na tem, da imajo prijateljske odnose na gospodarskem in kulturnem področju s sosedno Jugoslavijo. Mi smo zainteresirani na krepitevi gospodarske izmenjave in na sklenitvi trajnega sporazuma o ribolovu na Jadranu. Pozitivno je dejstvo, hkrati pa v interesu obeh narodov, da so sedaj odstranjeni stari in tradicionalni vzroki prepira in trenja tudi glede suhozemnih in pomorskih meja, ki so jih izkoriščali od strani jugoslovanske buržoazije in italijanskih monopolov v imperialistične namene. Skupno

življenje prebivalstva na obmejnih področjih, ki so jih imperialisti skušali izkoristiti za to, da bi tam ustvarili žarišče spopadov med našimi narodi, mora danes služiti za prijateljsko povezovanje obeh narodov, za vzajemno izmenjavo in obrambo skupne stvari in miru na svetu. Italijansko delovno ljudstvo se zlasti veseli razvoja vedno tesnejšega sodelovanja med socialistično Jugoslavijo in Italijo.

— Kakšno je vaše mnenje o sedanjem političnem položaju v Italiji in v italijanskem delavskem gibanju?

»Celotna italijanska družba se nahaja v globoki politični in družbeni krizi. Na osnovi te krize prihajajo vedno živahnejše in v vedno večji meri do izraza protislovja med težnjami po družbenem napredku pretežne večine italijanskega naroda in dejstvom, da v italijanskem gospodarstvu prevladujejo v vedno večji meri monopoli, ki stremijo za vedno večjim profitom, hkrati pa za gospodarsko in politično nadvlado.

Najbolj zanimiv izraz teh nasprotij nam nudi največja vladna stranka, ki govori o socialnih reformah in o zboljšanju življenjskih pogojev delovnih množic, dejansko pa podpira monopole.

Ta protislovja povzročajo vrsto vladnih kriz v Italiji in ne morejo privedi do pozitivne rešitve izven enotnosti delavskega razreda in vseh demokratičnih sil. Le proletarska, ljudska in demokratična enotnost more

usmeriti Italijo na pot uresničenja tistih globokih socialnih reform, ki so nujno potrebne za razvoj njenega gospodarstva, njene industrije in poljedelstva, za dvig življenjskega standarda na raven, ki naj ustreza potrebam delovnih množic in ki bo vsej deželi zajamčila stalen demokratičen razvoj.

V konjunkturnem razvoju gospodarstva v Italiji se dogaja, da se vztrajno in v ogromnem obsegu večajo profiti industrije, zlasti industrijskega monopola, medtem ko raven med in splošni življenjski pogoji delovnega ljudstva stalno padajo in so danes izpod življenjskih potreb delavcev in njihovih družin — in to kljub izboljšanjem, ki jih delavci dosegajo s svojo enotno sindikalno borbo. To dejstvo predstavlja oviro za gospodarski razvoj dežele, ker onemogoča pravičen razvoj notranjega tržišča.

Velikega pomena pa je, da se delavski razred in delovno ljudstvo Italije vedno bolj zavedata teh nasprotij in potrebe, da je treba iti po poti enotnosti. Kljub resnim nasprotjem glede orientacije treh sindikalnih central se velike sindikalne borbe delavcev, nametščencev in poljedelskih delavcev vrše že nekoliko leto dni enotno v vsej deželi.

Razvoj sistematične enotnosti v akciji vseh članov teh sindikatov in uspehi, ki jih je moč doseči po poti široke enotnosti sindikalnih in demokratičnih sil, predstavljajo perspektivo dejanskega družbenega in demokratičnega napredka v Italiji.